

JAAAR 2010 VERSLAG

**Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM**

JAAR VERSLAG

2010

VOORWOORD

Voor u ligt het verslag van de Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM over het boekjaar 2010. Het verslagjaar was in verschillende opzichten een onrustig jaar. De financiële markten waren wederom volatiel. De eerste acht maanden van 2010 werden gekenmerkt door sterk dalende rentestanden, waardoor ook de dekkingsgraad daalde. Daar stond tegenover dat, met name in de tweede helft van 2010, de aandelenmarkten aantrokken en dat de rente vanaf september weer een stijgende lijn vertoonde. Dit had vervolgens een positief effect op de dekkingsgraad.

Inmiddels hebben zich in 2011 weer andere ontwikkelingen voorgedaan. Op de datum van vaststelling van dit jaarverslag is in Noord-Afrika en het Midden-Oosten sprake van politieke instabiliteit en heeft zich in Japan een natuurramp met grote gevolgen voorgedaan. De effecten hiervan zijn nog niet goed te overzien. In de financiële markten bestaat verder zorg omtrent de kredietwaardigheid van verschillende landen in het eurogebied.

Voorgaande ontwikkelingen benadrukken nog eens dat de financiële conditie van het fonds in belangrijke mate beïnvloed wordt door externe factoren die slechts in beperkte mate stuurbaar zijn. Het zo goed mogelijk beheersen van de hieruit voortvloeiende risico's is dan ook een belangrijke opdracht van het bestuur.

Risicobeheersing alleen is niet voldoende, voor het in stand houden van een goede pensioenregeling moet ook voldoende rendement worden behaald. In dat kader is in 2010 de aandacht ook weer gericht op de optimalisering van het beleggingsbeleid. Hieruit voortvloeiend heeft het bestuur recent, na een zorgvuldige afweging besloten om te gaan beleggen in private equity. Vanaf 2011 zal gefaseerd een belang van maximaal 10% van de aandelenportefeuille worden opgebouwd.

In het verslagjaar is geïnvesteerd in de governance en in de uitvoering. Zo is een nieuw deskundigheidsplan opgesteld, heeft een eerste visitatieonderzoek plaatsgevonden en is het bestuur gestart met periodieke evaluatie van het eigen functioneren. Met de uitvoeringsorganisatie zijn nieuwe dienstverleningsovereenkomsten gesloten, waarin nieuwe inzichten zijn verwerkt. Kwaliteit, efficiency en kostentransparantie zijn in deze relatie sleutelbegrippen.

Kostenbeheersing is een belangrijk bestuurlijk aandachtspunt. Het bestuur werkt met een jaarlijkse begroting en laat zich minimaal op kwartaalbasis informeren over de werkelijke kosten ten opzichte van de begroting. De uitvoeringskosten van het pensioenfonds, bestaande uit de kosten voor pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en vermogensbeheer, alsmede de kosten van externe vermogensbeheerders, bedragen 0,27% van het totale vermogen. Voor het bestuur is dat een aanvaardbaar niveau.

Het pensioenfonds sloot het jaar af met een positief financieel resultaat. Over 2010 werd een totaalrendement van 9,1% behaald. Ultimo 2010 bedroeg het vermogen van het fonds EUR 6,01 miljard. De dekkingsgraad per 31 december 2010 was 134,8%. Dat het fonds in een goede positie verkeert is niet onopgemerkt gebleven. In verschillende publicaties werd aandacht besteed aan het fonds en in november kreeg het fonds een prijs voor zijn gevoerde beleggingsbeleid. Deze goede positie laat onverlet dat het bestuur het beleid periodiek evalueert om te bevorderen dat het fonds zijn ambities kan blijven waarmaken.

Het bestuur dankt al diegenen die zich in het afgelopen jaar hebben ingezet voor het pensioenfonds.

Amstelveen, 19 mei 2011

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Paul Griffioen
vicevoorzitter

Arend de Jong
vicevoorzitter

INHOUDSOPGAVE

Personalia	6
Algemeen	8
Doelstelling	8
Inhoud en kenmerken van de pensioenregeling	8
Organisatie	9
Kerncijfers	12
Belangrijkste gebeurtenissen in het verslagjaar en ontwikkelingen na afsluiting verslagjaar	13
Bestuursverslag	15
Externe ontwikkelingen	17
Algemeen bestuurlijke zaken	22
Pensioenregeling en uitvoering	34
Beleggingen van het fonds	35
Het financiële beleid	42
Risicomanagement	46
Verantwoordingsorgaan	50
Jaarrekening	53
Balans per 31 december	55
Rekening van baten en lasten	56
Kasstroomoverzicht	57
Toelichting algemeen	58
Toelichting op de balans	66
Toelichting op de rekening van baten en lasten	86
Overige gegevens	97
Bestemming van het resultaat	97
Actuariële verklaring	98
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	100
Bijlagen	103
Deelnemersbestand	106
Ontwikkelingen 2001 – 2010	108
Begrippenlijst	111

Bestuur

Voorzitter

Drs. D.J.D. Dees

Leden benoemd door de werknemers

J.P. van Breukelen, P.P. Griffioen (vicevoorzitter), J.C. Tettero

Leden benoemd door KLM

A.W. Gerritsma, drs. A.R. de Jong RC (vicevoorzitter) mw. mr. M.I. Kartman,
drs. H.A. van der Pol (plv.)

Leden benoemd door de pensioengerechtigden

L. van Munster, ir. A. Oudshoorn

Algemeen secretariaat

Drs. E.J.J. Voorhoeve (secretaris), mw. mr. D.R. Batstra (adjunct-secretaris)

Directeur

Drs. B.A.A.M. van der Stee

Compliance officer

Drs. D.J.D. Dees

ALM-Commissie

Leden

J.P. van Breukelen, A.W. Gerritsma, P.P. Griffioen, drs. A.R. de Jong RC, L. van Munster,
ir. A. Oudshoorn, drs. H.A. van der Pol, J.C. Tettero

Beleggingsadviescommissie

Voorzitter

Drs. H.H. van der Koogh

Leden

Prof. dr. C.E. Beckers, prof. dr. D. Brounen, dr. C.L. Dert, mw. prof. dr. M.W. Donders

Vertegenwoordigers van het bestuur

P.P. Griffioen, drs. A.R. de Jong RC

Communicatiecommissie

Voorzitter

L. van Munster

Leden

J.P. van Breukelen, A.W. Gerritsma, J.C. Tettero

Vertegenwoordigers van de uitvoeringsorganisatie

Mw. M. van Dulken, mw. drs. I.C. Veenendaal, drs. E.J.J. Voorhoeve

Commissie pensioen en algemeen-bestuurlijke zaken

Leden

J.P. van Breukelen, A.W. Gerritsma, P.P. Griffioen, drs. A.R. de Jong RC, L. van Munster,
ir. A. Oudshoorn, drs. H.A. van der Pol, J.C. Tettero

Vertegenwoordigers van de uitvoeringsorganisatie

Mr. E. Bakker, mw. mr. D.R. Batstra (secretaris), mw. drs. P.M.M. Silven-Keijzer AAG,
drs. E.J.J. Voorhoeve (voorzitter)

Deelnemersraad

Leden benoemd door de werknemers

M. Dubbeldam, C.E. Duysker, P.A.A. Spanjaart (voorzitter)

Leden benoemd door de pensioengerechtigden

B.P.J. Nijssen (vicevoorzitter), ing. P. van Willenswaard

Verantwoordingsorgaan

Leden benoemd door de werknemers

P.A.A. Spanjaart, J. Willemsen

Leden benoemd door KLM

Drs. E.R. Swelheim RC (voorzitter), drs. G. Woelders RC (vicevoorzitter)

Leden benoemd door de pensioengerechtigden

W. van Beek, J. Koppes

Visitatiecommissie

Voorzitter

Mr. H. Nijssse

Leden

Drs. D. del Canho, drs. W. van Ettinger

Accountant

KPMG Accountants N.V., Rotterdam

Actuaris

MERCER Certificering B.V., Amstelveen

Uitvoeringsorganisatie

Blue Sky Group B.V., Amstelveen

ALGEMEEN

DOELSTELLING

De Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM stelt zich ten doel het efficiënt en effectief uitvoeren van de pensioenregeling, die is overeengekomen tussen de partijen in het arbeidsvoorwaardelijk overleg. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid en toetst of arbeidsvoorwaardelijke afspraken in overeenstemming zijn met de wet- en regelgeving en uitvoerbaar zijn.

INHOUD EN KENMERKEN VAN DE PENSIOENREGELING

Algemeen

De pensioenregeling is van toepassing op vliegers, alsmede op assistent-pursers, pursers en senior pursers die tot het Kerncorps Cabinepersoneel behoren. Tevens is de regeling van toepassing op voormalige boordwerktuigkundigen en radiotelegrafisten. De deelnemers betalen door middel van een deelnemersbijdrage mee aan de financiering van de pensioenregeling.

Pensioensysteem

De pensioenregeling van het fonds is een middelloonregeling. Dit is een systeem van pensioenopbouw waarbij het ouderdomspensioen wordt gebaseerd op het gemiddeld over de gehele loopbaan verdiende salaris. Het totaal bereikbare pensioen is de som van het pensioen dat elk jaar over de in dat jaar geldende pensioengrondslag is opgebouwd. De pensioenregeling voorziet in ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen, wezenpensioen en invaliditeitspensioen.

Pensioenrichtdatum

De pensioenrichtdatum voor het ouderdomspensioen is 56 jaar. De deelnemers kunnen binnen bepaalde grenzen het tijdstip kiezen waarop zij met pensioen gaan en wel op zijn vroegst met 50 jaar. Vliegers die gebruik maken van de regeling verminderde productie en deeltijdpensioen hebben de mogelijkheid om vanaf 40-jarige leeftijd gedeeltelijk met pensioen te gaan.

Aanvullende modules

De pensioenregeling kent twee aanvullende modules:

Aanvullend pensioen

Met het aanvullend pensioen kan voor een beperkte groep deelnemers het ouderdomspensioen en de daarvan afgeleide pensioenen op een hoger niveau worden gebracht. De regeling voor vrijwillig aanvullend pensioensparen is een beschikbare premieregeling. Dit wordt ook wel premieovereenkomst genoemd. De deelnemer betaalt een premie of doet een eenmalige storting. Deze wordt na ontvangst door het fonds direct omgezet in opgebouwde pensioenaanspraken.

Aanvullend invaliditeitspensioen

Vliegers met een verminderde productie kunnen met dit aanvullend pensioen hun invaliditeitspensioen op hun oude niveau brengen. De deelnemer betaalt hiervoor een premie.

Indexering

Het fonds probeert ieder jaar de opgebouwde en ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken per 1 januari aan te passen met de procentuele wijziging van het loonindexcijfer (van de cao-lonen per maand zoals het CBS dit publiceert voor de sector particulier bedrijf). Het pensioenfonds betaalt de toekomstige verhogingen van de pensioenen uit beleggingsrendement. Een verhoging in een bepaald jaar en de verwachting voor de komende jaren geven niet meteen ook recht op verhogingen in de toekomst. Een uitzondering op de voorwaardelijke aanpassing van de pensioenen is de aanpassing van de pensioenaanspraken die ontleend zijn aan het deelnemerschap over de periode vanaf 1 januari 1968 tot 1 januari 2007. Hiervoor geldt tot de leeftijd van 65 jaar dat de jaarlijkse verhoging ten minste gelijk is aan de loonindex tot de grens van 2,5%. Voor het deel dat de loonindex meer bedraagt dan 2,5%, geldt bovenvermelde voorwaardelijkheid. De pensioenen uit de aanvullende verzekeringen, behalve de aanvullende verzekeringen uit een collectieve waardeoverdracht en het aanvullend invaliditeitspensioen, worden op dezelfde manier en onder dezelfde voorwaarden geïndexeerd als de reguliere pensioenaanspraken van de basisregeling.

De aanvullende verzekeringen uit een collectieve waardeoverdracht worden jaarlijkse aangepast met het verschil tussen het gewogen gemiddelde totaalrendement op de beleggingen van het fonds in de afgelopen tien jaar en een rekenrente van 4%.

Het aanvullend verzekerde invaliditeitspensioen wordt jaarlijks op 1 januari op een andere manier verhoogd, namelijk op basis van de sinds 1 januari van het daaraan voorafgaande jaar opgetreden verhoging(en) van het maandsalaris. Een ingegaan aanvullend invaliditeitspensioen heeft dezelfde voorwaardelijke verhoging als een ingegaan pensioen van de basisregeling.

ORGANISATIE

Het fonds heeft de juridische vorm van een stichting en wordt bestuurd door een bestuur. Binnen het fonds bepaalt het bestuur als hoogste orgaan het beleid.

Het bestuur is bevoegd tot het nemen van besluiten die betrekking hebben op het fonds en de daarmee verbonden handelingen.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit acht leden, drie namens de werknemers, twee namens de pensioengerechtigden en drie namens KLM. Daarnaast is er aan de zijde van KLM een plaatsvervangend bestuurslid. Het bestuur heeft buiten zijn midden een voorzitter benoemd. Deze voorzitter leidt de vergaderingen en bewaakt de zorgvuldigheid van de besluitvorming. Het bestuur benoemt een lid vanuit de groep deelnemers en pensioengerechtigden tot vicevoorzitter en een werkgeverslid tot vicevoorzitter. Volgens de vaste vergadercyclus vinden per jaar vijf bestuursvergaderingen plaats.

Bestuurscommissies

Binnen het fonds bereidt een aantal bestuurscommissies en werkgroepen de besluitvorming in de bestuursvergaderingen voor. Ook voor de uitvoering of uitwerking van besluiten kunnen commissies of werkgroepen worden ingesteld. Het bestuur heeft de volgende commissies ingesteld: een ALM-commissie, een beleggingsadviescommissie, een communicatiecommissie en een commissie pensioen en algemeen bestuurlijke zaken.

De ALM-commissie doet onderzoek naar ontwikkeling van het vermogen en de verplichtingen op lange termijn en bereidt besluitvorming met betrekking tot balansbeheer, risicobeheer en financieringsbeleid voor. Vanaf 2010 heeft deze commissie, die voorheen per onderzoek werd ingesteld, een permanent karakter.

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur bij de beleidsbepaling voor beleggingen. Deze commissie bestaat uit vijf externe deskundigen. Leden van het bestuur nemen als vertegenwoordigers deel aan de vergaderingen van de beleggingsadviescommissie.

De commissie pensioen- en algemeen bestuurlijke zaken bereidt besluitvorming over pensioenhoudelijke en algemene bestuurlijke onderwerpen voor. Tevens beoordeelt de commissie aanvragen voor invaliditeitspensioenen.

De communicatiecommissie ontwikkelt het communicatiebeleid van het fonds en begeleidt de uitvoering van het communicatiebeleid.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan een verantwoordingsorgaan, bestaande uit zes leden, die KLM, de deelnemers en de pensioengerechtigden vertegenwoordigen. Iedere geleding heeft twee zetels. Het verantwoordingsorgaan beoordeelt jaarlijks het gevoerde beleid, de uitvoering daarvan en de voor de toekomst gemaakte beleidskeuzen. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan wordt opgenomen in het jaarverslag. Het verantwoordingsorgaan heeft verder adviesrechten ten aanzien van zijn eigen inrichting, de inrichting van het interne toezicht, de inrichting van het communicatiebeleid, de inrichting van klachten- en geschillenregelingen en eventuele bezoldigingsregelingen voor het bestuur.

Deelnemersraad

In het kader van de medezeggenschap van pensioengerechtigden heeft het fonds, naast bestuurszetels voor pensioengerechtigden, ook een deelnemersraad. Hierin zijn deelnemers en pensioengerechtigden op basis van onderlinge getalsverhouding binnen het fonds vertegenwoordigd. De deelnemersraad bestaat uit vijf leden. De deelnemersraad heeft in overeenstemming met de wet een adviserende bevoegdheid.

Intern toezicht

Het wettelijk voorgeschreven interne toezicht wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie, die bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. De visitatiecommissie beoordeelt het functioneren van het bestuur van het fonds op basis van onderzoek van bestuursprocessen en -procedures, de aansturing van het fonds en de wijze waarop de langetermijnrisico's worden beheerst. In beginsel vindt eenmaal per drie jaar een

visitatieonderzoek plaats. Na een onderzoek worden de bevindingen van de visitatiecommissie opgenomen in het jaarverslag.

Accountant en actuaris

Het fonds heeft KPMG Accountants N.V. als externe accountant en MERCER Certificering B.V. als certificerend actuaris aangesteld. Het bestuur heeft het hoofd Actuarium van de uitvoeringsorganisatie aangewezen als adviserend actuaris van het fonds.

Uitvoeringsorganisatie

De uitvoering van de taken van het fonds is uitbesteed aan Blue Sky Group B.V. Deze uitvoeringsorganisatie handelt op basis van mandaten en een marktconform service level agreement. Jaarlijks vinden onderhandelingen plaats over de service-afspraken en de vergoeding. Het fonds is voor een derde aandeelhouder van de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur heeft de directeur en een lid van het managementteam van de uitvoeringsorganisatie benoemd tot titulair directeur en secretaris van het fonds.

KERNCIJFERS

(bedragen in miljoenen euro's)

	2010	2009
Deelnemers		
Aantal actieve deelnemers	2.702	2.763
Aantal gewezen deelnemers	173	188
Aantal pensioengerechtigden	2.211	2.196
Totaal	5.086	5.147

Premies en uitkeringen

Premies vóór premiekorting	147,4	146,3
Premiekorting	-	-
Premies na premiekorting	147,4	146,3
Pensioenuitkeringen	173,5	166,0

Vermogen

Stichtingskapitaal en reserves	1.552,6	1.372,0
Voorziening pensioenverplichtingen	4.460,6	4.160,9
Dekkingsgraad	134,8%	133,0%

Indexering pensioenen en pensioenrechten

0,7% 2,5%

Beleggingen

Vastgoed	828,8	589,2
Aandelen	2.017,2	1.794,6
Vastrentende waarden	3.070,9	3.031,0
Overig	97,9	118,8

Totaal	6.014,8	5.533,6
---------------	----------------	----------------

Totaalrendement	9,1%	10,5%
Vijfjaarsgemiddeld totaalrendement	3,9%	4,4%
Tienjaarsgemiddeld totaalrendement	5,6%	5,1%

GEBEURTENISSEN 2010

BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN IN HET VERSLAGJAAR

De financiële markten bleven in 2010 volop in beweging. Het in 2009 begonnen herstel kreeg geen automatisch vervolg in 2010. Zo is het algemene economische klimaat in 2010 zeer beïnvloed door de problemen rond de euro. De institutionele nadelen van de monetaire unie waarin sommige lidstaten onvoldoende flexibele arbeidsmarkten, te lage pensioenleeftijden en te hoge lonen kennen, werden in 2010 zichtbaar voor iedereen. Europese overheden kampen met grote staatsschulden, een belangrijk gevolg van de financiële crisis. Deze problematiek vormde aanleiding tot vorming van een Europees noodfonds in augustus 2010.

In de tweede helft van het jaar trad enige verbetering op, met name op de aandelenmarkten. Het verslagjaar werd hierdoor afgesloten met een totaalrendement op de beleggingen van 9,1% inclusief de kosten van de afdekking van het aandelenrisico. Ultimo 2010 was het belegd vermogen met ruim EUR 6 mld. weer ruim boven het niveau van voor de financiële crisis (ultimo 2007: EUR 5,5 mld.).

De rente bleef in 2010 zeer volatiel; in de zomer daalde de rente naar een historisch laag niveau. Dit had grote gevolgen voor de gehele pensioensector. Door de dalende dekkingsgraden dreigde bij een aantal pensioenfondsen dat per 2011 gekort zou moeten worden op pensioenaanspraken. Ook het fonds kreeg te maken met een dalende dekkingsgraad, maar het fonds bleef in veilig vaarwater en herstelde vanaf september weer snel. Ultimo 2010 bedroeg de dekkingsgraad 134,8%. Dit is ruim boven het niveau waarop sprake is van een reservetekort. Mede door de goede financiële positie kon het bestuur een positief indexatiebesluit nemen. De opgebouwde aanspraken en uitkeringen werden per 1 januari 2011 met 0,7% verhoogd.

Een andere ontwikkeling met een groot effect op de dekkingsgraad is de stijgende levensverwachting. Vooruitlopend op de nieuwe AG-tafels verhoogde het fonds eind 2009 de voorziening pensioenverplichtingen. Na publicatie in september 2010 van de nieuwe overlevingstafels door het Actuarieel Genootschap (AG-prognosetafels 2010-2060) volgde een beperkte correctie. Terugkijkend naar de afgelopen jaren is duidelijk dat de neerwaartse ontwikkeling van de dekkingsgraad vanaf 2006 naast een dalende rente voor een belangrijk deel het gevolg is van de stijgende levensverwachting.

Het bestuur heeft in 2010 de ontwikkelingen op financiële markten actief gevolgd en waar nodig het beleid bijgesteld. Zo is in een vroeg stadium besloten niet langer te beleggen in Spaanse staatsobligaties, een besluit dat een positief effect heeft gehad op het rendement van de obligatieportefeuille.

Het bestuur heeft in 2010 onderzoek gedaan naar de wenselijkheid van afdekking van het renterisico en naar mogelijkheden tot dynamisering van het beleid en vernieuwing van instrumenten. Ten aanzien van de renteafdekking oordeelde het bestuur dat het niet wenselijk is om het renterisico op het toenmalige renteniveau te neutraliseren, omdat daardoor herstel van de nominale dekkingsgraad uit hoofde van een rentestijging zou worden beperkt. Derhalve is op dat moment afgezien van maatregelen.

Het onderzoek naar dynamisering van het beleid is ten tijde van het vaststellen van dit verslag nog gaande.

In 2010 is voorts aandacht besteed aan verdere optimalisatie van de aandelenportefeuille. In dat kader is een verkenning gestart naar beleggen in private equity (het beleggen in niet-beursgenoteerde aandelen). Het toevoegen van private equity moet bijdragen aan de rendementsbehoefte van het fonds. Na een nadere oriëntatie heeft het bestuur in april 2011 besloten om een belang van maximaal 10% van de aandelenportefeuille in private equity op te bouwen. Hiermee zal in de loop van 2011 worden gestart.

Het bestuur heeft in 2010 een nieuw deskundigheidsplan opgesteld, waarin is ingespeeld op actuele ontwikkelingen rond de kwaliteit van pensioenfondsbestuur. Op basis van dit plan hebben in 2010 verschillende activiteiten plaatsgevonden. Zo heeft het bestuur een evaluatie van het eigen functioneren uitgevoerd.

Een ander resultaat dat is geboekt, betreft de vernieuwing van de contractuele relatie met de uitvoeringsorganisatie. Dit heeft geleid tot twee dienstverleningsovereenkomsten, die in overeenstemming zijn met actuele regelgeving en nieuwe inzichten ten aanzien van goede pensioenuitvoering. In serviceovereenkomsten zijn de werkzaamheden en de kwaliteit van de dienstverlening gedetailleerd en meetbaar vastgelegd. Daarbij zijn scherpe afspraken gemaakt over kostentransparantie. Het bestuur acht van belang dat de kosten van het beheer van het fonds en de uitvoering van de regeling voor de belanghebbenden helder zijn.

ONTWIKKELINGEN NA AFSLUITING VERSLAGJAAR

Bij aanvang van 2011 waren de verwachtingen ten aanzien van de financiële markten gematigd positief. Inmiddels hebben zich enkele gebeurtenissen voorgedaan, die duidelijk maken dat de markten nog volatiel zijn. De politieke onrust in Noord-Afrika en het Midden-Oosten en de mogelijke effecten van de ramp in Japan geven aanleiding tot grote alertheid. Ook de stabiliteit van de Eurozone en kredietwaardigheid van landen is een aandachtspunt van het bestuur.

Bedoeling was dat de sociale partners in de Stichting van de Arbeid (STAR) in maart 2011 met de nadere uitwerking van het Pensioenakkoord zouden komen. Op het moment van vaststellen van dit verslag bestond er nog geen zicht op een definitief akkoord.

Een recente ontwikkeling is dat het pensioenfonds, samen met een aantal andere pensioenfondsen, participeert in een themaonderzoek van DNB naar het integrale risicomanagement van pensioenfondsen. Doelstelling is zicht te krijgen op de organisatie van integraal risicomanagement en 'good practices' zichtbaar te maken. Ten tijde van het vaststellen van dit verslag was het onderzoek nog gaande.

BESTUURSVERSLAG
Stichting Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM

A blurred background image showing two men in business suits shaking hands. The image is out of focus, emphasizing the text in the foreground.

Risicomanagement is een steeds grotere rol gaan spelen. De financiële conditie van het fonds wordt beïnvloed door externe factoren en het beheersen van de risico's die hieruit voortvloeien is een belangrijke opdracht van het bestuur.

BESTUURSVERSLAG

EXTERNE ONTWIKKELINGEN

Financiële markten

Aan het begin van 2010 was de grote vraag of het herstel van de financiële markten in 2009 een positief vervolg zou krijgen. De onzekerheid over de bestendigheid van het economische herstel in Europa en de Verenigde Staten bleef bestaan. Zorgen over de kredietwaardigheid van overheden, het ongelijke herstel in de wereldeconomie en de hoge niveaus van werkloosheid in Europa en de Verenigde Staten waren daar voorbeelden van. In het voorjaar kondigden de gezamenlijke landen van de Europese Monetaire Unie een groot reddingspakket aan, bedoeld om lidstaten bij te staan die in moeilijkheden dreigen te geraken met hun overheidsfinanciën. Hoewel financiële markten hadden gehoopt op meer, waardoor koerswinsten beperkt bleven, droeg het pakket bij aan de verdere stabilisatie van de omstandigheden. Tegelijkertijd speelde in andere delen van de wereld soortgelijke twijfel omtrent bestendiging van herstel in de Verenigde Staten of voortzetting van de hoge economische groei in landen als China, India en Brazilië de markten parten.

In de tweede helft van 2010 ging de aandacht minder uit naar de financieringsproblemen van Europese overheden. De focus kwam onder andere te liggen op beter dan verwachte bedrijfsresultaten van ondernemingen en tegelijkertijd werden economische groei cijfers naar boven bijgesteld. Het vertrouwen nam toe en dat bleek onder meer uit succesvolle uitgaven van nieuwe staatsobligaties door verschillende overheden en het bekend worden van de meevallende resultaten van de stresstest voor Europese banken. Op 4 augustus werd de 'European Financial Stability Facility' (EFSF) officieel actief, die probleemlanden binnen Europa kan helpen in geval van nood. Nadat eerder Griekenland de helpende hand was toegestoken, werd eind november 2010 Ierland gesteund.

Vastrentende waarden

De problemen van enkele Europese lidstaten zorgden voor sterk uiteenlopende renteniveaus in Europa. Zo daalden de 10-jaarsrentes van de sterkere lidstaten en stegen die van de zwakkere lidstaten. In mei 2010 bereikte de crisis rond Griekenland een hoogtepunt. De rente op Grieks tienjarig staatspapier steeg toen naar 12,45%. De Duitse 10-jaarsrente daalde in diezelfde periode tot 2,60%. De vrees bestond dat er een tweedeling zou ontstaan in het eurogebied: een groep landen met een van oudsher solide begrotingsdiscipline versus een groep landen waar die discipline in het algemeen minder is. Overigens deden in deze periode risicovolle obligatiecategorieën, zoals Amerikaanse high yield bedrijfsobligaties en schuld papier van opkomende landen, het vrij slecht. Aan het begin van het derde kwartaal nam de onzekerheid opnieuw toe onder andere door tegenvallende economische cijfers uit de VS. Deze onzekerheid zorgde voor een nieuw dieptepunt in de Europese 30-jaars swaprente die eind augustus 2,57% aantikte. In de VS daalde de 30-jaars swaprente in een periode van vijf maanden van 4,68% naar 3,14%. Daarna veerden de rentes weer wat op en dan met name in de laatste maand van het jaar, hetgeen wel de rendementen op de obligaties drukte.

Aandelen

De wereldwijde aandelenbeurzen waren dit verslagjaar sterk in beweging. De eerste weken van 2010 gaven een volatiel en al snel een negatief beeld te zien, onder meer door onzekerheid rondom de financiële situatie van Griekenland en in het verlengde daarvan van de Europese Unie. In februari herstelden de beurzen zich. Er werd toen zelfs een stevige rally ingezet, die duurde tot in het tweede kwartaal. Toen echter de rating van Griekenland verlaagd werd naar een zogenaamde 'junk' status en kort daarna ook de rating van zowel Spanje als Portugal verlaagd werd, sloeg de paniek op de beurzen opnieuw toe. Ook het stilleggen van het vliegverkeer als gevolg van de aswolk rondom IJsland deed het vertrouwen in de moeizaam opkrabbende wereldeconomie en daarmee ook de wereldwijde aandelenbeurzen geen goed.

Na de zomerperiode kwamen echter beter dan verwachte economische cijfers naar buiten. Daarnaast groeide de hoop op hernieuwd ingrijpen van de Amerikaanse centrale bank. Dit zorgde voor een flinke stijging op de beurzen. De werkelijke aankondiging van het Amerikaanse tweede kwantitatieve verruimingsplan begin november deed de beurzen nog iets verder opveren, maar dit werd verstoord door de onrust rondom de financiële situatie van Ierland. De toezegging van een noodpakket van EUR 85 miljard bracht rust en het jaar werd afgesloten met forse opleving van de beurzen. Het resultaat van dit alles was een jaarwinst voor de wereldwijde aandelenbeurzen van circa 9%.

Vastgoed

Voor vastgoed speelde de economische onzekerheid een belangrijke rol in het afgelopen jaar. Toch was er wel weer interesse voor nieuwe investeringen in de vastgoedmarkt. Sommige beleggers waren van mening dat zich nu juist unieke kansen voordeden in met name de Britse vastgoedmarkt. Ondanks een toename van de onzekerheid aan het begin van het derde kwartaal besloten steeds meer beleggers om in de tweede helft van 2010 meer in vastgoed te gaan beleggen. Vooral in het lagere risicosegment van vastgoed, met stabiele huurinkomsten ten opzichte van het risico, werden weer waardestijgingen waargenomen.

De transactieactiviteit op de Europese vastgoedmarkt is langzaam weer aangetrokken en de daling van de tophuren kwam in de meeste Europese markten tot stilstand, mede dankzij een herstel van de vraag en doordat er bijzonder weinig nieuwe projecten worden gestart. In de Verenigde Staten daalden de vastgoedprijzen in de eerste helft van het jaar. In de tweede helft van 2010 werden ook hier de eerste tekenen waargenomen van stijgende of stabiliserende vastgoedprijzen, afhankelijk van de sector en regio. Ook in de VS werden risico's echter nog steeds gemeden en kwam er vooral veel vraag naar gebouwen van goede kwaliteit op de beste locaties met stabiele huurstromen. De Aziatische vastgoedmarkten kenden in de afgelopen jaren afwaarderingen, maar in 2010 lieten enkele markten weer een stabilisatie of zelfs waardegroei zien. Vastgoedcycli van Aziatische landen verschillen onderling sterk. Zo kende Australië relatief geringe afwaarderingen, terwijl vastgoedeigenaren in Japan grote problemen hadden.

Valuta's

In 2010 daalde de euro in waarde ten opzichte van de belangrijkste andere valuta's. Ten opzichte van de Amerikaanse dollar daalde de euro met bijna 7% in waarde. Aan het einde van het jaar was de euro 1,34 Amerikaanse dollar waard ten opzichte van 1,43 Amerikaanse dollar aan het begin van 2010. Ten opzichte van het Britse pond daalde de euro bijna 4% in waarde en eindigde op 0,86 pond voor een euro ten opzichte van 0,89 pond per euro aan het begin van 2010. Ten opzichte van de Japanse yen verloor de euro zelfs bijna 23%. Op het einde van het jaar kreeg men 108 yen voor een euro ten opzichte van 134 yen bij het begin van het jaar.

Pensioenen

Pensioenakkoord

Op 4 juni 2010 hebben de sociale partners in de Stichting van de Arbeid (STAR) een akkoord bereikt over de ontwikkelingen van de eerste twee pijlers (AOW en arbeidspensioenen) van het pensioengebouw in Nederland. Met dit pensioenakkoord leggen de sociale partners de uitgangspunten vast voor een nieuw, meer transparant pensioencontract dat rekening houdt met de ontwikkelingen van de levensverwachting en financiële markten. Het financieel toetsingskader (FTK) moet op het nieuwe pensioencontract worden afgestemd. Voor het huidige nominale contract hebben de sociale partners twee hoofdvormen van alternatieven voorgesteld: een zogenoemd combi-contract dat deels (nominale) zekerheid geeft en deels resultaatafhankelijk is en een volledig flexibel (reëel) contract. Vanaf het sluiten van het akkoord hebben de partijen veel tijd besteed aan de uitwerking van beide modellen en varianten daarop. Dit vervolgoverleg heeft tot op heden niet tot resultaten geleid. De eventuele invulling van de akkoordafspraken en wetgeving met betrekking tot de aanvullende pensioenen vindt overigens plaats op niveau van ondernemingen en bedrijfstakken.

Regeerakkoord

Het in oktober 2010 gepresenteerde regeerakkoord van het kabinet Rutte-Verhagen bevat enkele maatregelen met betrekking tot de AOW en de aanvullende pensioenen. Heel concreet zijn deze maatregelen nog niet. De wetsvoorstellen moeten nog geschreven worden.

AOW

Het is de bedoeling dat – conform het tussen sociale partners gesloten pensioenakkoord – de AOW-leeftijd in 2020 naar 66 jaar gaat. De AOW-leeftijd wordt voor de toekomst afhankelijk gemaakt van de levensverwachting. Eens in de vijf jaar wordt getoetst of de levensverwachting is toegenomen. Als dit het geval is, stijgt ook de AOW-leeftijd, maar deze stijging vindt dan pas tien jaar later plaats.

Aanvullend pensioen

In het regeerakkoord is afgesproken dat de pensioenrichtleeftijd voor de arbeidspensioenen (tweede pijler, de leeftijd waarop de pensioenopbouw gericht is) per 2013 wordt verhoogd naar 66 jaar.

Ook moeten aanpassingen plaatsvinden ten aanzien van de fiscale grenzen; het 'Witteveen-kader'. Dit houdt allereerst in dat de opbouwpercentages naar beneden

zullen worden bijgesteld. Voor beschikbare premieregelingen betekenen de aanpassingen dat de beschikbare premiestaffels naar beneden zullen worden bijgesteld.

Multi-ondernemingspensioenfondsen (multi-OPF)

Op 11 mei 2010 heeft de Eerste Kamer de wet aangenomen die het voor ondernemingspensioenfondsen mogelijk maakt de krachten te bundelen via een multi-opf. Met de introductie van het multi-opf is het palet aan mogelijkheden om de pensioenregelingen uit te voeren vergroot. De wet is op 10 juni 2010 gepubliceerd in het Staatsblad en is op 11 juni 2010 in werking getreden.

Door bundeling van krachten via een multi-opf kunnen fondsen bestuurlijke en operationele verlichtingen realiseren, terwijl een grote mate van eigenheid behouden kan blijven. Een ander voordeel is dat de solidariteit beperkt blijft tot de eigen regeling(en), doordat de wet regelt dat er sprake moet zijn van 'ringfencing' (scheiding van vermogens per onderneming). Er vindt derhalve geen overheveling van vermogen plaats van de ene naar de andere regeling plaats. Alle ondernemingspensioenfondsen die minimaal vijf jaar aan een bepaalde onderneming of groep zijn verbonden, kunnen samengaan in een multi-opf.

Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP)

Vanaf 1 januari 2011 is de instroom in de FVP-regeling definitief beëindigd. Dit betekent concreet dat werknemers van 40 jaar of ouder die op of na 1 januari 2011 recht op een werkloosheidsuitkering hebben, niet meer in aanmerking komen voor een FVP-bijdrage.

Governance en medezeggenschap

Op 1 juli 2010 stemde de Tweede Kamer in met het initiatiefvoorstel over medezeggenschap van gepensioneerden van de Kamerleden Koser Kaya (D66) en Blok (VVD).

Oogmerk van het initiatiefvoorstel was het bevorderen van een evenwichtige samenstelling van besturen van pensioenfondsen door verplichte vertegenwoordiging van pensioengerechtigden. In het voorstel werden tevens enkele andere wensen meegenomen, zoals versterking van het beroepsrecht van deelnemersraden, de mogelijkheid om bestuursleden van buiten de kring van werknemers of pensioengerechtigden te kiezen en de verplichting voor pensioenfondsen om te werken aan de oprichting van representatieve organisaties.

Het initiatiefvoorstel heeft een lange doorlooptijd gehad en aanvankelijk leek er geen meerderheid voor te zijn. Dit veranderde na de evaluatie van het medezeggenschapsconvenant. In de Tweede Kamer kwam vervolgens aan de orde of het wetsvoorstel verbreed zou moeten worden naar diversiteit in termen van leeftijd en geslacht. Verder zijn voorstellen gedaan om de zogenoemde dubbele medezeggenschap (bestuursvertegenwoordiging en deelnemersraad) te beperken. Deze verschillende aanvullingen zijn bij stemming niet aangenomen. Het initiatiefvoorstel ligt momenteel voor behandeling in de Eerste Kamer.

Op 27 september 2010 heeft minister Donner, toen nog minister van SZW, een voorontwerp van een wet over de besturing van pensioenfondsen aan de voorzitter van de

Eerste Kamer gezonden. Tegelijkertijd is dit voorontwerp als consultatiedocument gepubliceerd. Het voornemen is om met deze wet drie bestuursmodellen te regelen: het paritaire model (werkgevers en werknemers/gepensioneerden vormen het bestuur), het externe model (beroepsbestuur en belanghebbenden in raad van toezicht) en het 'one tier' model (bestuur met uitvoerende en toezichthoudende bestuursleden). In het voorontwerp is vooralsnog alleen het paritaire model uitgewerkt. De andere twee vormen volgen nog. Minister Kamp heeft eind 2010 laten weten voornemens te zijn het volledige wetsvoorstel in juni 2011 in te dienen bij de Tweede Kamer.

In december 2010 zijn de sociale partners in de STAR en een aantal maatschappelijke organisaties een convenant overeengekomen om de diversiteit bij pensioenfondsen te bevorderen. De ondertekenaars van dit convenant hebben afgesproken dat zij zich zullen inzetten om te bevorderen dat de toekomstige samenstelling van besturen, deelnemersraden en verantwoordingsorganen van pensioenfondsen beter aansluit bij de diversiteit onder de deelnemers aan het fonds. De bedoeling is om in het wetsontwerp over besturing van pensioenfondsen bepalingen op te nemen die dit convenant ondersteunt.

Toezicht

De eerste maanden van 2010 stonden voornamelijk in het teken van de evaluatie van de in 2009 ingediende herstelplannen. In de zomer van 2010 ontstond commotie over mogelijke korting op pensioenuitkeringen door enkele pensioenfondsen. De achtergrond hiervan is dat een aantal pensioenfondsen in 2009 in hun herstelplan een kortingsvoornemen van pensioenaanspraken en -rechten moest opnemen. Het verplichte kortingsmoment was aanvankelijk naar aanleiding van het voorjaarsoverleg in 2009 uitgesteld naar 1 april 2012. Na advies van De Nederlandsche Bank en na overleg met de pensioensector besloot de minister van SZW dat dit uitstel niet langer gerechtvaardigd is. In de zomer van 2010 liet de minister weten dat fondsen met een voorgenomen korting in hun herstelplan deze korting op 1 januari 2011 moeten doorvoeren. Mede omdat de namen van de fondsen niet bekend waren, vond er veel speculatie plaats in de media. DNB en AFM drongen er bij de betreffende pensioenfondsen op aan zo snel mogelijk te communiceren met hun deelnemers, gepensioneerden en andere belanghebbenden. Uiteindelijk heeft een paar fondsen daadwerkelijk een korting moeten toepassen.

In december 2010 publiceerde DNB, samen met de AFM, de beleidsregel deskundigheid van bestuurders en commissarissen. De toezichthouders verduidelijken in deze beleidsregel welke eisen zij stellen aan deskundigheid van beleidsbepalers van de onder hun toezicht staande ondernemingen en op welke aspecten zij bij de toetsing letten. De beleidsregel is ook van toepassing op bestuursleden van pensioenfondsen. In de visie van de toezichthouders gaat het bij deskundigheid om een combinatie van kennis, vaardigheden en professioneel gedrag. Dit moet worden aangetoond door opleiding, ervaring en competenties. De beleidsregel is in werking getreden per 1 januari 2011. Pensioenfondsen zullen op basis van deze beleidsregel profielen en competenties moeten opstellen.

Begin 2011 publiceerde DNB haar speerpunten voor het toezicht in 2011. In 2011 komt de nadruk te liggen op: toezicht op strategie en gedrag, verankering van nieuwe toezichtsraamwerken, beter risicomanagement en scherper zicht op cijfers. Voor de pensioenfondsen betekenen deze speerpunten dat DNB zich richt op het vergroten van de weerbaarheid van pensioenfondsen en het versterken van de focus van besturen op de financiële risico's. Verder zal worden bijgedragen aan de herziening van het Financieel Toetsingskader. Daarnaast zal DNB meer aandacht besteden aan de kwaliteit van de door pensioenfondsen aangeleverde cijfers en de informatie die daaraan ten grondslag ligt. In het kader van beheerst beloningsbeleid zal van pensioenfondsen worden verwacht dat zij de beleidsregel over beloningsbeleid betrekken in hun zakelijke contacten. Op de agenda staat ook het (vervolg)onderzoek naar de integriteitsrisico's bij pensioenfondsen. Doel van dit onderzoek is zicht te krijgen op de mate waarin vastgoedtransacties door pensioenfondsen een bedreiging vormen voor de integere bedrijfsvoering van pensioenfondsen.

De AFM publiceerde in oktober 2010 een eindrapport van een onderzoek naar de juistheid van informatieverstrekking in het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) over 2008. De AFM beoordeelde onder meer of het te bereiken bedrag van het ouderdomspensioen in het UPO 2008 juist is berekend door de pensioenfondsen. De AFM ging hierbij uit van de bedragen op het UPO 2007 en heeft deze op basis van de betreffende pensioenregeling doorgerekend naar het UPO 2008. Volgens de AFM blijkt uit dit onderzoek dat de complexiteit van pensioenregelingen leidt tot fouten in het UPO en daarmee tot onduidelijkheid bij deelnemers. De AFM heeft de sociale partners daarom opgeroepen om bestaande pensioenregelingen te versimpelen, nieuwe pensioenregelingen te vereenvoudigen en overgangs- en uitzonderingsregelingen zoveel mogelijk te vermijden. Aanbevelingen aan pensioenfondsen betroffen regelmatige controle op juistheid van gegevens en meer aandacht voor communicatie naar bijzondere groepen. Zelf is de AFM voornemens om, in samenspraak met de sector, het UPO-model te vereenvoudigen.

AFM-voorzitter Hoogervorst deed later in het jaar een oproep aan de sector om te komen tot eerlijk en realistische communicatie over de verwachte uitkeringen, de kosten van pensioenfondsen en de kwaliteit van pensioenregelingen. In dat kader suggereerde hij de totstandkoming van een financiële bijsluiter voor pensioen-deelnemers.

ALGEMEEN BESTUURLIJKE ZAKEN

Samenstelling van het bestuur

Op 1 oktober startte een nieuwe zittingstermijn van het bestuur. De deelnemers van het fonds benoemden door middel van verkiezingen de heren J.P. van Breukelen, P.P. Griffioen en J.C. Tettero. De pensioengerechtigden benoemden de heren A. Oudshoorn en L. van Munster. KLM benoemde mevrouw M.I. Kartman en de heren A.W. Gerritsma en A.R. de Jong. Daarnaast benoemde KLM de heer H.A. van der Pol tot plaatsvervangend lid.

Per 30 september 2010 is de heer J.H. Kostermans teruggetreden als lid van het bestuur. Het bestuur dankt de heer Kostermans voor zijn jarenlange inzet voor het fonds in verschillende functies.

In zijn vergadering van 10 december heeft het bestuur de heer D.J.D. Dees herbenoemd tot voorzitter en de heren A.R. de Jong en P.P. Griffioen tot vicevoorzitters van het fonds.

Bestuursactiviteiten

De bestuursagenda van 2010 stond voor een belangrijk deel in het teken van de herstellende, maar nog volatiele, financiële markten en de versterking van de financiële positie van het fonds.

Gedurende het hele jaar heeft het bestuur, onder meer door middel van verschillende rapportages, de ontwikkelingen op de financiële markten en de ontwikkeling van de dekkingsgraad scherp gevolgd. De dekkingsgraadrapportage vindt in beginsel wekelijks plaats, maar bij een dekkingsgraad van 5 procentpunt onder het niveau van een reservetekort gaat het fonds over op dagelijkse rapportage. Dit was het geval vanaf de zomer van 2010, toen de dekkingsgraad sterk daalde als gevolg van de scherp dalende rente. Tevens zijn toen snel assessments van de situatie gemaakt. Daarbij is bezien in hoeverre aanvullende maatregelen genomen zouden kunnen worden en wat de effectiviteit daarvan zou zijn. Na afweging van opties is besloten tot handhaving van het beleid.

Het bestuur heeft de ALM-commissie gevraagd onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden tot aanpassing van het strategische beleid, vooral wat betreft afdekking van het renterisico. Medio 2010 is besloten het resterende nominale renterisico niet af te dekken. Het bestuur startte verder een onderzoek naar mogelijke dynamisering van het beleid en de actualiteit en effectiviteit van het bestaande instrumentarium. Deze onderwerpen zijn opgepakt in de reguliere ALM-cyclus.

Op het terrein van het financieel beheer vormden de effecten van de stijgende levensverwachting een punt van aandacht. In afwijking van het bestendige beleid heeft het bestuur in april 2010 de vermogenspositie van het fonds ultimo 2009 aangepast aan de 'best estimate' van de toegenomen levensverwachting. Na publicatie door het Actuarieel Genootschap van de nieuwe overlevingstafel (AG-prognosetafel 2010-2060) is ultimo september 2010 een tweede aanpassing van de technische voorziening gedaan. Deze aanpassing is in de jaarrekening per 1 januari 2010 verwerkt.

In 2010 is de aandacht weer gericht op mogelijkheden tot verbetering van de beleggingsportefeuille. In dat kader besloot het bestuur positief over beleggen in low volatility strategieën en de mogelijkheid om binnen de Amerikaanse high yield portefeuille ook te beleggen in 'bank loans'. Eind 2010 is gestart met een verkenning van beleggen in private equity. Dit traject is in april 2011 afgerond met een voorgenomen besluit om gefaseerd een belang van 10% van de aandelenportefeuille in private equity op te bouwen.

Andere beleggingsonderwerpen waren de afwikkeling van het oude securities lending programma en de formulering van nieuwe kaders voor het uitlenen van effecten. Verder onderzocht het bestuur desgevraagd een business case over de mogelijkheid van het verstrekken van een lening aan KLM. Het bestuur oordeelde dat de voorgestelde lening, gezien de omvang, een concentratierisico met zich meebrengt en derhalve niet strookt met het diversificatiebeleid van het fonds. Het bestuur behandelde verder de bevindingen en aanbeveling van de Commissie Beleggingsbeleid en Risicobeheer Pensioenfondsen (Commissie Frijns). Besproken is in hoeverre de aanbevelingen, gegeven de praktijk bij het fonds, van toepassing zijn. Als voorlopige aandachtspunten zijn benoemd: communicatie met belanghebbenden over risico's en het reële kader als leidraad.

Het bestuur stond verder stil bij het wetsvoorstel over de geleidelijke verhoging van de AOW-leeftijd. Omdat deelnemers die vanaf 2011 met pensioen gaan hiermee te maken kunnen krijgen, besloot het bestuur tot invoering van een tweede keuzemoment in de zogenoemde hoog-/laagconstructie. Hiermee kan een deelnemer mogelijke inkomenseffecten spreiden. Verder besloot het bestuur om een 'opting out' systematiek in te voeren voor de aanvullende IP-verzekering.

Begin 2010 stelde het bestuur een nieuw deskundigheidsplan vast. Tevens is een procedure voor evaluatie van het functioneren van het bestuur opgesteld. In juli vond in een separate bijeenkomst een eerste evaluatie van het bestuur plaats.

In het eerste halfjaar van 2010 onderzocht de visitatiecommissie het functioneren van de fondsorganisatie. De resultaten hiervan zijn besproken in de bestuursvergadering van mei. In september nam het bestuur een besluit over de continuering van de gekozen vorm en opzet van intern toezicht.

Ten slotte behandelde het bestuur in het verslagjaar, in overeenstemming met de beleidscyclus, de vaste onderwerpen. Dit zijn het jaarverslag over 2009, het communicatiebeleid en de vergoeding voor de uitvoeringsorganisatie. In december 2010 besloot het bestuur, onder voorbehoud van de financiële positie per einde van het jaar, tot onverkorte indexering van opgebouwde aanspraken en pensioenuitkeringen.

Het bestuur vergaderde in 2010 vijf keer. Ter voorbereiding op bestuursvergaderingen vonden bijeenkomsten van de verschillende bestuurscommissies en werkgroepen plaats. Tussentijds hield het bestuur de vinger aan de pols door middel van verschillende vaste rapportages en ad hoc-informatie van de uitvoeringsorganisatie.

ALM-commissie

Met ingang van 2010 heeft de ALM-commissie een permanente status en komt ten minste tweemaal per jaar bijeen om de positie van het fonds en ontwikkelingen in ALM-context te toetsen. In 2010 zijn er zeven bijeenkomsten geweest. Begin 2010 voerde de commissie een onderzoek uit naar mogelijke afdekking van het renterisico. In de tweede helft van 2010 startte de commissie onderzoek naar mogelijke vernieuwing van het beleid en de effectiviteit van bestaande instrumenten. Dit onderzoek wordt in 2011 voortgezet.

Audit Committee

Het Audit Committee (AC) kwam in 2010 viermaal bijeen. Van de werkzaamheden en bevindingen van het AC wordt hierna onder Interne beheersing verslag gedaan.

Beleggingsadviescommissie

In de beleggingsadviescommissie trad in 2010 een wijziging op. De heer prof. dr. P.M.A. Eichholtz trad per 1 mei terug wegens het bereiken van de maximale zittings-termijn. Hij werd opgevolgd door de heer prof. dr. D. Brounen. Het bestuur dankt de heer Eichholtz voor zijn jarenlange inzet en bijdragen aan het fonds.

De beleggingsadviescommissie kwam in 2010 viermaal in vergadering bijeen en adviseerde het bestuur over verschillende onderwerpen. Hiertoe behoorden het jaarlijkse beleggingsplan, beleggen in low volatility strategieën, securities lending en de business case over beleggen in private equity. Verder volgde en analyseerde de commissie aan de hand van periodieke rapportages de performance.

Commissie pensioen en algemeen bestuurlijke zaken (PABZ)

De commissie PABZ vergaderde viermaal. In deze vergaderingen werden de bestuursbesluiten met betrekking tot het reglement voorbereid en besprak de commissie bestuurlijke onderwerpen als integriteitbeleid, deskundigheidsbeleid, bestuursevaluatie en de evaluatie van de aanbevelingen van de visitatiecommissie. Verder beoordeelde de commissie vier individuele gevallen en drie aanvragen voor invaliditeitspensioen.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie vergaderde in 2010 viermaal. De belangrijkste onderwerpen waren het communicatiejaarplan 2011, ontwikkeling van een eigen huisstijl, de brochurelijn, de vernieuwing van Focus en de uitvoering van een jongerenproject. Verder begeleidde de commissie de totstandkoming van verschillende uitingen.

Governance

Medezeggenschap

De deelnemersraad bestaat uit vijf leden. Op 1 oktober 2010 begon een nieuwe zittingsperiode en per deze datum zijn door de deelnemers de heren M. Dubbeldam, C.E. Duysker en P.A.A. Spanjaart benoemd. De pensioengerechtigden benoemden de heer B.P.J. Nijssen en de heer P. van Willenswaard.

Met de nieuwe benoemingen is afscheid genomen van de heren F.H.W. Brouwer en J.W.L. Quist.

Het bestuur dankt de heren Brouwer en Quist voor hun jarenlange inzet.

De raad benoemde de heer Spanjaart tot voorzitter en de heer Nijssen tot vicevoorzitter.

In mei 2011 is de samenstelling van de deelnemersraad gewijzigd. De heer P. van Willenswaard is per 19 mei 2011 teruggetreden. De groep pensioengerechtigde (assistent)pursers, boordwerktuigkundigen en radiotelegrafisten heeft in zijn plaats de heer J.N.M. Bank benoemd. Het bestuur dankt de heer Van Willenswaard voor zijn langjarige inzet voor het pensioenfonds.

De deelnemersraad kwam in het verslagjaar vijfmaal bijeen in een autonome vergadering. Daarnaast vond tweemaal een gezamenlijke vergadering met het bestuur plaats. De raad adviseerde het bestuur over diverse onderwerpen. Dit waren: het beleggingsplan 2010-2011, het jaarverslag 2009, het communicatiejaarplan 2010, de actualisering van de Actuariële en Beleidstechnische Nota (ATBN) en het beleggen in laag-risico aandelenmandaten. Daarnaast adviseerde de deelnemersraad over enkele reglementswijzigingen, waaronder de aanvullende IP-verzekering en het extra keuzemoment in de hoog/laagconstructie. In alle gevallen bracht de deelnemersraad een positief advies uit. Soms gaf de deelnemersraad het bestuur een aantal suggesties mee. Daarnaast volgde de deelnemersraad de uitvoering van het beleid. Dit gebeurde vooral op basis van de kwartaal- en de performancerapportages. In de gezamenlijke vergaderingen met het bestuur vond toelichting plaats op de positie van het fonds en de verschillende actuele beleidsonderwerpen.

Het bestuur waardeert de bijdrage van de deelnemersraad aan een goed beheer van het fonds.

Voor 2011 heeft de deelnemersraad als thema geformuleerd op welke wijze zij kan bijdragen aan een vereenvoudiging van de governancestructuur binnen de wettelijke mogelijkheden.

Verantwoordingsorgaan

Op 1 oktober 2010 begon de tweede zittingstermijn van het verantwoordingsorgaan. Per deze datum zijn de volgende leden benoemd: de heren E.R. Swelheim en G. Woelders namens KLM, de heren P.A.A. Spanjaart en J. Willemsen namens de deelnemers en de heren W. van Beek en J. Koppes namens de pensioengerechtigden. Met de nieuwe benoeming is afscheid genomen van de heer A. Oudshoorn. Het bestuur dankt de heer Oudshoorn voor zijn inzet. Het verantwoordingsorgaan benoemde de heer Swelheim tot voorzitter.

Het verantwoordingsorgaan kwam in het verslagjaar driemaal in een autonome vergadering bijeen. In de vergadering van mei 2010 stelde het verantwoordingsorgaan het algemeen oordeel over het gevoerde beleid in 2009 op. Hiervoor werd gebruik gemaakt van het conceptjaarverslag 2009, performancerapportages, kwaliteitsrapportages, het actuariële rapport en de bevindingen van de accountant. In de gezamenlijke vergadering met het bestuur in mei 2010 besprak het verantwoordingsorgaan zijn algemeen oordeel met het bestuur. Het oordeel is opgenomen in het verslag over 2009.

In de tweede helft van 2010 richtte het verantwoordingsorgaan zich meer op het in 2010 gevoerde beleid, ter voorbereiding op het daarover te geven oordeel. Eind 2010 hebben bestuur en verantwoordingsorgaan het in 2010 gevoerde beleid en de uitvoering ervan doorgesproken en is er vooruitgekeken naar 2011.

In de laatste vergadering van de eerste zittingsperiode evalueerde het verantwoordingsorgaan zijn eigen functioneren. Geconstateerd werd dat in deze eerste zittingsperiode het verantwoordingsorgaan in zijn rol moest groeien en het nog zoekende was naar de

issues waarin het fonds een risico zou lopen. Voor de komende periode heeft het verantwoordingsorgaan als thema geformuleerd op welke wijze zij kan bijdragen aan een vereenvoudiging van de governance structuur binnen de wettelijke mogelijkheden.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2010 en de reactie van het bestuur op dit oordeel is opgenomen in dit jaarverslag.

Visitatiecommissie

In 2010 voerde de visitatiecommissie een onderzoek uit bij het fonds. Overeenkomstig de wettelijke opdracht richtte de commissie zich op de bestuurlijke processen en procedures. Daarnaast besteedde de commissie aandacht aan de 'checks and balances', de aansturing van het fonds en de beheersing door het bestuur van de langetermijnsico's. De visitatiecommissie heeft diverse documenten bestudeerd en gesprekken gevoerd met leden van het bestuur, de voorzitter van de beleggingsadviescommissie, leden van het Audit Committee (AC), de externe accountant en de directie van de uitvoeringsorganisatie. De visitatiecommissie rapporteerde in mei 2010 haar bevindingen. Deze bevindingen en de reactie daarop van het bestuur zijn opgenomen in het jaarverslag over 2009. Na afronding van het visitatieonderzoek voerde het bestuur, in samenspraak met de besturen van de andere KLM-fondsen, een evaluatie uit. In september 2010 besloot het bestuur de gekozen opzet en invulling van het interne toezicht te continueren. De zittende leden van de visitatiecommissie zijn vervolgens herbenoemd.

In 2010 heeft het bestuur enkele acties naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie in gang gezet. Gerealiseerd zijn inmiddels o.a. de actualisering van de dienstverleningsovereenkomst, de afbakening tussen bestuurscommissies en de rapportage van commissies aan het voltallige bestuur alsmede de besluitvorming over de toekomstige inrichting van het interne toezicht.

Deskundigheid

Het bestuur onderkent het belang van deskundigheid. Van oudsher heeft de bevordering van deskundigheid en ontwikkeling van vaardigheden de aandacht van het bestuur. Gebruikelijk is dat bestuursleden een goede basisopleiding krijgen en daarna regelmatig vervolgopleidingen volgen. Daarnaast worden commissievergaderingen en vooroverleg van bestuursvergaderingen gebruikt voor ontwikkeling van bestuursleden op specifieke onderwerpen. Bestuursleden kunnen verder beschikken over actuele informatie en vakliteratuur.

Begin 2010 stelde het bestuur een nieuw deskundigheidsplan op. Daarbij werd rekening gehouden met nieuwe maatschappelijke inzichten zoals deze tot uiting komen in het Plan van aanpak deskundigheidsbevordering van de pensioenkoopels en in publicaties van DNB. In het nieuwe deskundigheidsplan heeft het bestuur op collectief en individueel niveau zowel het gewenste als het feitelijke deskundigheidsniveau geformuleerd en het ontwikkeltraject aangegeven. Verder is een aanzet gegeven tot periodieke evaluatie op collectief en individueel niveau.

Gedurende het verslagjaar zijn verschillende activiteiten geïnitieerd. Bestuursleden namen deel aan verschillende studiedagen over actuele onderwerpen en themadagen

van de pensioenkoepels. De meeste bestuursleden bezochten verder de periodieke seminars en inloopmiddagen van de uitvoeringsorganisatie. In een van deze 'client seminars' konden bestuursleden van gedachten wisselen met leden van de commissies Frijns en Goudswaard. Het tweede seminar had als onderwerp het herstel van de bancaire sector. De verdiepingsbijeenkomsten gingen in op afdekken van aandelenrisico, beheersing van het langlevensrisico en aandelenstrategieën met een laag risico-profiel. Ook namen bestuursleden deel aan het jaarlijkse OPF-congres en aan activiteiten van DNB en de AFM.

Evaluatie

De Principes voor goed pensioenfondsbestuur schrijven voor dat een bestuur voorziet in een procedure voor periodieke evaluatie van zijn functioneren als geheel en van de individuele leden. In december 2009 heeft het bestuur een dergelijke procedure opgesteld. In juli vond, met begeleiding van een externe deskundige, een eerste zelfevaluatie plaats.

Transparantie

Het bestuur streeft naar openheid en helderheid over de financiële positie van het fonds, het door het bestuur gevoerde beleid, en over de zekerheden en risico's voor deelnemers en pensioengerechtigden. De communicatie hierover vindt enerzijds plaats in het overleg met de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan en anderzijds via de communicatiekanalen van het fonds. Het fonds gebruikt de website, het magazine Focus en mailings om belanghebbenden te informeren. Om het jaarverslag toegankelijker te maken, worden de hoofdpunten opgenomen in een speciale jaarsverslaguitgave van Focus. Het jaarverslag is verder als dynamische versie beschikbaar op de website. Vanaf medio 2010 worden op de website kwartaalberichten met de belangrijkste financiële kengetallen en beleidsbeslissingen geplaatst. Daarnaast staat het bestuur positief tegenover directe contacten met belanghebbenden, bijvoorbeeld in de vorm van bijeenkomsten voor deelnemers of representatieve organisaties. Belanghebbenden kunnen zich via een speciaal e-mailadres direct tot het bestuur wenden (bestuur@klmvliegendfonds.nl). Verder blijkt in de praktijk dat bestuursleden in hun dagelijkse functie binnen de onderneming of organisatie direct aanspreekbaar zijn.

Toezicht

Toezicht is een essentieel onderdeel van een gezonde en betrouwbare financiële sector. Het bestuur hecht waarde aan een goede en open relatie met de toezichthouder(s). In dat kader wordt regelmatig contact met de toezichthouder(s) op prijs gesteld.

In maart 2010 heeft periodiek overleg met de DNB plaatsgevonden. Gesproken is over de financiële positie, de effecten van de stijgende levensverwachting, goed pensioenfondsbestuur, het beleggingsbeleid en actuele ontwikkelingen. Verder vond nog nadere briefwisseling plaats over de bevindingen van het in 2009 uitgevoerde beleggingsonderzoek. Eind 2010 stelde DNB een aantal informatieve vragen naar aanleiding van de herziene ABTN. Deze vragen hadden voornamelijk betrekking op governance-onderwerpen, zoals de relatie met de uitvoeringsorganisatie. De overige contacten met DNB waren voornamelijk schriftelijk van aard en betroffen de indiening van

documentatie en rapportages. In september namen enkele bestuursleden deel aan de jaarlijkse pensioenfondsenbijeenkomst van DNB. Een nieuw bestuurslid nam tevens deel aan de speciale DNB-bijeenkomst voor nieuw benoemde bestuursleden.

Interne beheersing

De interne beheersing van het fonds, inclusief de beheersing van de uitbestede activiteiten, wordt beoordeeld door het Audit Committee (AC). Hierna volgen de belangrijkste bevindingen van het AC.

SAS70-rapportage

Jaarlijks ontvangt het fonds van de uitvoeringsorganisatie een SAS70-rapportage over interne beheersing van de uitvoeringsorganisatie. De Type II-rapportage betreft de feitelijke werking van de beheersingsmaatregelen. Met deze rapportage krijgt het bestuur inzicht in de mate van beheersing van de uitbestede activiteiten. Het AC heeft de rapportage over 2009, inclusief de verklaring van de accountant, besproken met de uitvoeringsorganisatie en de accountant. Hierbij bleken geen vervolgacties noodzakelijk. Het AC nam verder kennis van de overgang van SAS70 naar ISAE 3402. Geconstateerd is dat er in de kern niet veel is veranderd; in beide situaties gaat het om een in control statement. Over 2010 zal Blue Sky Group een SAS70 rapportage laten opstellen. In 2011 (publicatie rapportage in voorjaar 2012) neemt ISAE 3402 de plaats in van SAS70.

Integriteit

Op grond van de wet draagt het bestuur zorg voor een integere bedrijfsvoering. In december 2009 stelde het bestuur daarom een integriteitplan vast. In het AC is in 2010 gesproken over de opvolging van dit plan, met name over de borging van het integriteitbeleid in de processen. Vastgesteld is dat deze borging vooral bij de uitvoeringsorganisatie ligt. Voor een belangrijk deel is daarvan ook al sprake, bijvoorbeeld in de werving en monitoring van externe beheerders. In het AC is een rapportagekader ontwikkeld, waarmee de uitvoering van het integriteitbeleid inzichtelijk wordt gemaakt voor het bestuur. Deze rapportage zal vanaf 2011 onderdeel worden van de jaarlijkse beleidscyclus.

In 2010 heeft het bestuur aanleiding gezien één zakelijke relatie te toetsen aan zijn integriteitbeleid. In dit geval is besloten tot bevrozing van de relatie.

Compliancetoets

Het AC heeft kennis genomen van de jaarlijkse compliancetoets ultimo 2009. In deze toets wordt onderzocht of de documenten, besluiten en procedures van het fonds in overeenstemming zijn met wettelijke bepalingen. De rapportage gaf geen aanleiding tot aanbevelingen of acties.

Gegevensuitwisseling

Het AC besteedde in 2010 regelmatig aandacht aan de uitvoering van de pensioenregeling, in het bijzonder de gegevensuitwisseling tussen de uitvoeringsorganisatie en KLM. Geconstateerd is dat de uitvoerder met KLM in overleg is om deze gegevensuitwisseling verder te stroomlijnen. In voorkomende gevallen worden voorstellen tot vereenvoudi-

ging van de regeling gedaan. Het AC vindt dat deze gegevensuitwisseling ook de komende jaren een punt van aandacht blijft.

ICT-onderzoek

DNB heeft in 2010 bij de uitvoeringsorganisatie een onderzoek gedaan naar de beveiliging van de ICT. De uitvoeringsorganisatie heeft haar verschillende opdrachtgevers geïnformeerd over de bevindingen en aanbevelingen van DNB. In het AC is kennis genomen van de bevindingen en de acties die de uitvoeringsorganisatie daarop heeft ondernomen. Het AC zag in de rapportage geen aanleiding tot maatregelen.

Pensioenregister

Het AC onderzocht of de juistheid van de in het Pensioenregister getoonde gegevens voldoende gewaarborgd is. Vastgesteld is dat aan het Pensioenregister een gestandaardiseerde gegevensset wordt verstrekt, die direct afkomstig is uit de eigen databestanden. Deze gegevensset wordt ook gebruikt voor andere uitingen, zoals het UPO. Derhalve zijn de bestaande procedures en beheersingsmaatregelen van toepassing. Verder constateerde het AC dat verschillende tests plaatsvinden voordat het register operationeel wordt.

Periodieke risicoanalyse

In de tweede helft van 2010 is gestart met de voorbereiding van een periodieke risico-inventarisatie en analyse. Het beleid van het fonds is om ten minste eenmaal per zittingstermijn een dergelijke integrale analyse uit te voeren. De nieuwe periodieke analyse wordt uitgevoerd met behulp van een externe partij en heeft in maart 2011 plaatsgevonden.

Evaluatie AC

Het AC heeft in 2010 zijn eigen taak en functioneren geëvalueerd. Daarbij is bekeken in hoeverre de uit 2004 daterende opdracht en de in de praktijk ontwikkelde werkwijze nog actueel en effectief is. Daarnaast is de verhouding tot de andere commissies onderzocht. De evaluatie leidde tot een voorstel tot aanscherping van de opdracht en het taakgebied van het AC. Het bestuur heeft in april 2011 dit voorstel besproken. Daarbij is geconstateerd dat in de veranderde omstandigheden een gezamenlijke, fondsoverstijgende, audit commissie niet meer vanzelfsprekend is. Gegeven het belang van risicomanagement, heeft het bestuur ervoor gekozen deze verantwoordelijkheid nadrukkelijker in het bestuur te beleggen. De verdere invulling van een en ander zal in de eerste helft van 2011 plaatsvinden.

Gedragscode

Op de leden van het bestuur is een gedragscode van toepassing. De code heeft tot doel het voorkomen van (de schijn van) verstrengeling van belangen van het pensioenfonds en privébelangen en het voorkomen van ongeoorloofde handelingen, zoals koersmanipulatie. Een compliance officer houdt toezicht op een goede naleving van de code. De functie van compliance officer wordt vervuld door de heer D.J.D. Dees. In 2010 deden zich geen situaties voor die aanleiding geven tot melding. Door de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisatie hebben bestuursleden geen (directe) betrokkenheid bij het

aangaan van zakelijke relaties of (voorgenomen) beleggingstransacties, noch beschikken zij over vertrouwelijke marktinformatie. Mede in het licht van de vergunningen van de organisatie op grond van de Wet financieel toezicht, geldt voor de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie een eigen gedragscode, die voldoet aan de door de AFM gestelde eisen. Vanaf 2010 worden de bevindingen van de compliance officer van de uitvoeringsorganisatie geïntegreerd in de rapportage van de compliance officer van het bestuur.

In december 2010 heeft het bestuur de gedragscode op enkele onderdelen geactualiseerd. Daarbij sloot het bestuur zich aan bij de gewijzigde model gedragscode van de pensioenkoopels.

Communicatie

De communicatie van het fonds vindt plaats op basis van een jaarlijks communicatieplan en het beleidskader communicatie. Van toepassing is het meerjarencader 2009-2011. In dit meerjarencader ligt de nadruk op direct en zo persoonlijk mogelijk contact met belanghebbenden, inzet van nieuwe media en het bevorderen van de betrokkenheid van deelnemers en pensioengerechtigden bij het functioneren van het fonds en de financiële positie.

Financiële positie en beleid

Op de website wordt maandelijks een update gegeven van de dekkingsgraad van het fonds. Na afloop van ieder kwartaal publiceert het fonds een kwartaalbericht met kerngetallen en genomen maatregelen. Daarnaast reageerde het bestuur via de website verschillende malen op actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld toen in de media berichten verschenen over mogelijke kortingen op pensioenuitkeringen. Verder besteedde magazine Focus aandacht aan externe ontwikkelingen en het beleid van het fonds.

De goede financiële positie van het fonds gaf ook aanleiding tot mediabelangstelling. Er was onder andere belangstelling van enkele dagbladen zoals het Financieel Dagblad en de Volkskrant, maar ook van Elsevier, RTL-Z en het TV-programma Kassa. In november 2010 ontving het fonds de prijs voor 'best practice beleggingsbeleid' van het pensioenvakblad Nederlands Pensioen- en beleggingsnieuws.

Website

In februari werd de geheel vernieuwde website operationeel. Naast een nieuwe vormgeving is er aandacht besteed aan de toegankelijkheid en uitbreiding van de functionaliteit van de website. De informatie over 'life events' is verbeterd, toegang tot de pensioenplanner is op de startpagina gezet, en er is meer aandacht voor nieuws en actualiteiten en de informatie over de financiële situatie wordt apart onder de aandacht gebracht. Eveneens is er een vraag- en antwoordmodule aan de site toegevoegd. De pensioenplanner is aangepast met de mogelijkheid de AOW-leeftijd te verschuiven en de extra omslagdatum hoog/laag is ingevoerd. In december is de levensloopmodule in de pensioenplanner operationeel geworden. Met de levensloopmodule kunnen deelnemers het kapitaal dat zij gestort hebben in de levenslooptrekening van Eagle Fund, betrekken bij berekeningen in de pensioenplanner.

Doelgroepenonderzoek

In maart 2010 is met behulp van onderzoeksbureau Motivaction een doelgroepenonderzoek gehouden. Met de uitkomsten van dit onderzoek kan het fonds haar communicatiemiddelen beter afstemmen op de doelgroep. Interesses en profielen van de doelgroep kunnen worden gebruikt bij het ontwikkelen van de huisstijl en het eigen gezicht van het vliegend fonds.

Huisstijl

In 2010 is gestart met de ontwikkeling van een eigen huisstijl van het fonds. Het is de bedoeling om de uitingen van het fonds een meer eenduidig en eigen karakter te geven, dat aansluit bij de doelgroep. Het fonds voert de huisstijl geleidelijk door in de verschillende uitingen. Gestart is met het jaarverslag over 2009.

Eind 2010 nam het bestuur een besluit over een eigen beeldmerk voor het fonds.

Dit beeldmerk wordt in 2011 geleidelijk ingevoerd in de uitingen van het fonds.

Jongerenproject

In de maanden april, mei en juni 2010 is met een tiental jongere vliegers bekeken op welke wijze het fonds de aansluiting met deze doelgroep kan verbeteren. De deelnemers aan dit project hebben een aantal ideeën aan het bestuur gepresenteerd die in het communicatieplan voor 2011 verwerkt zijn. De eerste activiteit zal in mei 2011 plaatsvinden, na het uitkomen van het UPO. Op het bemanningencentrum wordt dan een informatiestand ingericht. Verder is het voornemen om een informatiesessie over pensioen op te nemen in het introductieprogramma voor nieuwe vliegers.

Publicaties

In 2010 is het magazine Focus driemaal verschenen. Eind 2010 is de nieuwe bladformule voor Focus gepresenteerd. Bij de ontwikkeling van de bladformule zijn onder andere de resultaten van het doelgroepenonderzoek van Motivaction betrokken. Gestart is met een nieuwe brochurelijn. De eerste uitgave betreft de zogenoemde In dienst brochure, met informatie over alle aspecten van de pensioenregeling. Volgende brochures zullen betrekking hebben op specifieke aspecten aan de hand van zogenoemde 'life events'.

Bijeenkomsten

In 2010 zijn twee Pensioen in Zichtdagen verzorgd. Voor Pensioen in Zicht worden deelnemers uitgenodigd die ongeveer een jaar voor hun pensioendatum zitten. Tijdens de bijeenkomsten informeert het fonds de deelnemers over verschillende aspecten van pensionering.

Geschillen

Het fonds kent een klachtenregeling. Hierin is opgenomen waarover een deelnemer een klacht kan indienen en hoe een klacht wordt behandeld. Van een klacht is sprake als een deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met de wijze waarop de statuten of het pensioenreglement worden toegepast, of als hij van mening is onjuist behandeld te zijn. Een klacht wordt in eerste instantie behandeld door de uitvoeringsorganisatie, waarna beroep bij het bestuur openstaat. Als een klager het niet eens is met het oordeel

van het bestuur, kan hij zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Daarnaast bestaat op grond van de wet en de statuten de mogelijkheid een geschil aan de rechter voor te leggen.

Het fonds registreert niet alleen formele klachten op grond van de klachtenregeling, maar ook kritische vragen en signalen van belanghebbenden.

In 2010 zijn negen klachten of verzoekschriften ingediend (2009: 6), waarbij één klacht uit meerdere fasen bestond. In de tweede fase is de klacht aan de Ombudsman Pensioenen voorgelegd.

Het verzoekschrift betrof herziening van de keuze voor hoog/laag met AOW-inbouw. Dit verzoek is gehonoreerd. De klachten waren verschillend van aard en betroffen de inhoud van de pensioenregeling, voorgeschreven procedures of de administratieve uitvoering. Van de acht klachten zijn er drie gegrond (2009: 3) verklaard en vijf ongegrond (2009: 3) bevonden. De klacht die na beoordeling door het bestuur aan de Ombudsman Pensioenen is voorgelegd is door die instantie eveneens ongegrond bevonden.

In het verslagjaar is één gerechtelijke procedure tegen het fonds gestart, over een vordering van een in het buitenland wonende IP-gerechtigde tot vergoeding van reiskosten in verband met de verplichte periodieke medische keuring. Ultimo 2010 bevond deze zaak zich nog in de fase van wisseling van conclusies.

Externe relaties

Het pensioenfonds is aangesloten bij de Stichting OPF, een organisatie die de belangen van ondernemingspensioenfondsden behartigt bij de Nederlandse en Europese overheden en toezichthouders. OPF heeft zich in 2010 met de pensioenkoepels Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsden en de Unie van Beroepspensioenfondsden verenigd in de Pensioenfederatie.

De (titulair) directeur van het fonds is lid van het algemeen bestuur van OPF en van het bestuur van de Pensioenfederatie. Functionarissen van de uitvoeringsorganisatie namen in 2010 deel aan verschillende vaste commissies van OPF. Vanaf 2011 zullen verschillende functionarissen actief zijn in commissies en werkgroepen van de Pensioenfederatie.

Uitvoering

Tussen het fonds en de uitvoeringsorganisatie is een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Jaarlijks worden op basis van deze overeenkomst de diensten en de vergoeding voor het daarop volgende jaar afgesproken. In de afgelopen jaren is een verdere transparantie en verbeterde toerekening van kosten gerealiseerd. Onderdeel van de verbeteringen is dat de uitvoeringsorganisatie aan het bestuur op kwartaalbasis rapporteert over het verloop van het budget. Daarin worden ook de gevolgen van zowel niet uitgevoerde activiteiten als extra werkzaamheden expliciet zichtbaar gemaakt. In 2010 is gestart met een herziening van de dienstverleningsovereenkomst. Er bestond behoefte om de uit 2007 daterende overeenkomsten te toetsen op actualiteit en aandachtspunten vanuit het toezicht. Daarbij is tevens het oordeel van de visitatiecommissie betrokken. De commissie deed de aanbeveling om de overeenkomst te splitsen in specifieke overeenkomsten per dienst. De vernieuwing van de dienst-

verleningsovereenkomst is uitgevoerd door een gezamenlijke werkgroep van de KLM-Pensioenfondsen en de uitvoeringsorganisatie. Gekozen is voor een splitsing van de bestaande overeenkomst in een overeenkomst voor fiduciair vermogensbeheer en een overeenkomst voor pensioenuitvoering en bestuursondersteuning. Daarnaast zijn er drie service level agreements opgesteld, een per dienst, waarin de diensten gespecificeerd worden en van meetbare kwaliteitsindicatoren zijn voorzien. De nieuwe dienstverleningsovereenkomst is op 15 maart 2011 ondertekend en is met terugwerkende kracht in werking getreden per 1 januari 2011.

Conform de afspraken nam de uitvoeringsorganisatie in 2010 deel aan de CEM-benchmark voor pensioenuitvoering. Dit is een systematiek voor vergelijking van service en kosten van pensioenfondsen. Deze systematiek is door het Canadese bedrijf Cost Effectiveness Measurement Ltd. ontwikkeld. De uitvoeringsorganisatie heeft deelgenomen met de gegevens van het Algemeen Pensioenfonds KLM, omdat dit het beste vergelijkbaar is met de andere participerende pensioenfondsen.

De uitkomsten van het onderzoek zijn in december 2010 gerapporteerd aan het bestuur. Het rapport over het vermogensbeheer concludeerde dat de beleggingsresultaten iets beter waren dan van de referentiegroep van pensioenfondsen en de kosten lager.

PENSIOENREGELING EN UITVOERING

Algemeen

In 2010 heeft het bestuur een aanpassing doorgevoerd in de procedure voor de verzekering van het aanvullend invaliditeitspensioen van vliegers. Volgens de nieuwe procedure is het aanvullend invaliditeitspensioen automatisch verzekerd vanaf de dag dat de vlieger het tewerkstellingspercentage wijzigt, tenzij de vlieger aangeeft het aanvullend invaliditeitspensioen niet of niet langer te willen verzekeren ('opting out'). Het vrijwillige karakter van de verzekering blijft hiermee gehandhaafd. Voorts is in 2010 uitvoering gegeven aan het bestuursbesluit uit 2009 om vliegers die op of na 1 januari 2002 hun tewerkstellingspercentage hebben verlaagd en zich toen niet voor het aanvullende invaliditeitspensioen hebben verzekerd, onder bepaalde voorwaarden alsnog de mogelijkheid te bieden zich voor aanvullend invaliditeitspensioen te verzekeren.

Reglementswijzigingen

In de pensioenregeling werden in 2010 enige inhoudelijke wijzigingen aangebracht:

- In verband met de kabinetsplannen voor een verhoging van de AOW-leeftijd is een wijziging doorgevoerd in artikel 22 van het pensioenreglement. Dit betreft de variatie in de jaarlijkse hoogte van het ouderdomspensioen (hoog-laag constructie). De wijziging houdt in dat de deelnemer ter compensatie van inkomensschommelingen voortaan over een tweede omslagmoment beschikt om de hoogte van het ouderdomspensioen te variëren. Voorheen was er slechts één omslagmoment.
- Het bestuur heeft verder enkele verduidelijkingen doorgevoerd in de leden 3 en 4 van artikel 14 van het pensioenreglement. Dit betreft de wijze van berekening van aanspraken van vliegers met een verminderde productie op grond van de 'Regeling verminderde productie en deeltijdpensioen' voor 1 januari 2006 werd vastgesteld.

Indexering per 1 januari 2011

Het fonds probeert ieder jaar de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden te verhogen met het loonindexcijfer van de cao-lonen per maand, zoals het CBS dit publiceert voor de sector particulier bedrijf. Op 1 januari 2011 werden de opgebouwde aanspraken en pensioenuitkeringen aangepast met 0,7%.

De aanvullende verzekeringen zijn op 1 januari 2011 met 0,7% verhoogd. Aanvullende verzekeringen die uit een collectieve of uit individuele waardeoverdracht zijn ontstaan, zijn per 1 januari 2011 aangepast met 1,1%.

Pensioenregister

Het pensioenfonds heeft zich in 2010 voorbereid op de aansluiting bij het Pensioenregister. Na een deelnemerstest in oktober 2010, kon het fonds in november probleemloos worden aangesloten. Deelnemers en gewezen deelnemers kunnen vanaf begin januari 2011 het register raadplegen (www.mijnpensioenoverzicht.nl).

Overeenkomst Sociale Verzekeringsbank

Om te kunnen controleren of in het buitenland wonende pensioengerechtigden van 65 jaar en ouder nog in leven zijn, gebruikt het fonds de resultaten van controles die door de Sociale Verzekeringsbank zijn uitgevoerd. Daarbij gaat het om pensioengerechtigden van 65 jaar en ouder die een AOW-uitkering ontvangen. Het fonds heeft hiervoor met de SVB een overeenkomst gesloten.

BELEGGINGEN VAN HET FONDS

Algemeen

Het doel van het beleggingsbeleid is het leveren van een optimale bijdrage aan de realisatie van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen. Het bestuur heeft de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën. Binnen de verschillende beleggingscategorieën vindt een verdeling plaats naar regio's en subcategorieën. Bij de uitvoering van het beleid houdt het bestuur rekening met valutarisico, renterisico, inflatierisico en het neerwaartse risico van aandelen en onroerend goed.

Strategisch beleggingsbeleid

Een belangrijk onderdeel van het beleggingsbeleid richt zich op het rentemismatchrisico in de balans van het pensioenfonds. De waarde van de pensioenverplichtingen is gevoelig voor veranderingen in de rente. Wanneer de rente daalt, stijgen de pensioenverplichtingen. Een rentedaling leidt ook tot een hogere waarde van de obligatieportefeuille. Dit compenseert de waardestijging van de verplichtingen enigszins, zij het dat de verplichtingen een grotere rentegevoeligheid hebben. De waarde van de aandelen- en vastgoedportefeuille wordt ook beïnvloed door het niveau van de rente, maar voor een korte termijn is er geen sprake van een expliciet verband. Het fonds heeft de ambitie de pensioenen te indexeren voor de opgetreden inflatie. Daarom vormen het rentemismatchrisico en het inflatierisico belangrijke risico's voor het fonds.

Naar aanleiding van de financiële crisis van 2008-2009 onderzocht de ALM-commissie van het fonds in de afgelopen jaren of het strategische beleggingsbeleid aanpassing

behoeft. Daaruit kwam naar voren dat de huidige strategische assetmix, inclusief de aandelenafdekking, een efficiënte portefeuille is. Wel blijft het onderwerp risicobeheersing nadrukkelijk op de agenda staan.

Tactisch beleid beleggingscategorieën

Het fonds begon het jaar met beperkte tactische posities. Alleen binnen vastrentende waarden waren de Europese staatsobligaties stevig onderwogen ten gunste van bedrijfsobligaties en staatsobligaties van opkomende landen. Er was op dat moment sprake van onzekerheid ten aanzien van de oplopende koersen van risicodragende titels. Niet duidelijk was of de financiële markten daadwerkelijk vooruit liepen op een verbetering van de economische omgeving of dat er slechts sprake was van een tijdelijke opleving.

Gedurende het jaar ontstond er meer vertrouwen in een echt economisch herstel. Daarop werd besloten tot het gaan overwegen van aandelen ten opzichte van het lange termijn strategische gewicht. Deze positie werd onder meer ingegeven door de zeer lage rentes op Europese staatsobligaties en de aantrekkelijke waarderingen van aandelen en publiek vastgoed. Het vertrouwen in een daadkrachtig monetair beleid van de Amerikaanse centrale bank speelde bij deze beslissing een rol. Aan het einde van het eerste kwartaal werd een overwogen positie in aandelen ingenomen ten laste van vastrentende waarden, nadat al eerder binnen de aandelenportefeuille de positie in opkomende landen stevig werd opgehoogd. Gedurende het tweede en derde kwartaal breidde het fonds in kleine stappen de positie in obligaties van opkomende landen steeds verder uit. De overwogen positie in aandelen is de rest van het jaar aangehouden. Dankzij de per saldo goede rendementen op aandelen in 2010 en de stijgende rente aan het einde van het jaar, en de daarmee gepaard gaande negatieve rendementen op obligaties, leverde het tactische beleid een positieve bijdrage aan het relatieve rendement.

In de tabel staat PF voor het fonds en BM voor benchmark.

Beleggingsportefeuille naar categorieën (jaaruultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

			2010		2009	
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Vastrentende waarden	3.067	51,0	52,7	3.020	54,6	54,5
Aandelen	2.017	33,5	31,8	1.795	32,4	32,4
Vastgoed	829	13,8	13,8	589	10,6	10,9
Aandelenderivaten (APO)	80	1,3	1,3	102	1,9	1,9
Banktegoeden	5	0,1	0,0	11	0,2	0,0
Overig	17	0,3	0,3	17	0,3	0,3
	6.015	100,0	100,0	5.534	100,0	100,0

Vastrentende waarden

Op de vastrentende waarden is in 2010 een rendement behaald van 9,1%. Gedurende het jaar waren de meer risicovolle posities in de portefeuille overwogen. Op basis van de sterke positie van de emerging markets werd een overweging aangehouden in het schuld papier van de opkomende landen, genoteerd in lokale valuta's. Naast de positieve verwachtingen voor dit marktsegment ging het fonds bovendien uit van een waardestijging van de valuta's van de opkomende markten ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Verder is het gehele jaar een overwogen positie aangehouden in de meer risicovolle Amerikaanse bedrijfsobligaties, ofwel die met een lage rating, de high yield obligaties. De overwogen posities gingen ten koste van de staatsobligaties en de wereldwijde indexleningen.

In de euro staatsobligatieportefeuille wordt alleen belegd in overheidsleningen van landen met de hoogste kredietwaardigheid, de landen met een zogenaamde AAA-rating. Aan het begin van het jaar had Spanje nog deze rating. Maar vooruitlopend op een mogelijke verlaging van de kredietwaardigheid van Spanje werd in het eerste kwartaal besloten om niet langer te beleggen in Spaanse staatsobligaties. Aangezien de kredietwaardigheid van Spanje inderdaad verlaagd werd, droeg deze beslissing positief bij aan het behaalde relatieve rendement op de portefeuille vastrentende waarden.

Vastrentendewaardenportefeuille naar regio (jaarultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Global ILB 10+	1.463	47,7	49,4	1.470	48,8	50,4
Eurozone staatsobligaties 10+	578	18,9	20,4	536	17,7	19,2
Eurozone staatsobligaties	72	2,3	6,1	65	2,2	5,6
Eurozone bedrijfsobligaties	153	5,0	5,0	179	5,9	4,9
UK bedrijfsobligaties 10+	111	3,6	4,2	117	3,9	3,8
US credits	117	3,8	3,9	164	5,4	3,9
US high yield	200	6,5	3,0	173	5,7	3,5
Emerging Markets Debt	230	7,5	6,0	222	7,3	6,6
Emerging Markets Debt (local)	143	4,7	2,1	94	3,1	2,1
	3.067	100,0	100,0	3.020	100,0	100,0

Aandelen

De aandelenportefeuille behaalde in 2010 een rendement van 11,9%. Het fonds begon het jaar met een onderwogen positie in smallcaps, aandelen van de wat kleinere bedrijven ten gunste van largecap aandelen in de regio's VS en Europa. Deze positie werd voornamelijk ingegeven door het gegeven dat de kredietmarkten zich niet in een gezonde toestand bevonden. Smallcap aandelen zijn hiervoor veel kwetsbaarder.

Reeds in januari is een overwogen positie aangegaan in de aandelen van opkomende markten. De opkomende markten hebben zich snel van de kredietcrisis weten te herstellen en wisten hun weg naar sterke groei weer te vinden. Voor de rest van het jaar is de tactische positie in aandelen min of meer ongewijzigd gebleven. De tactische allocatiebeslissingen voor de aandelenregio's drukte per saldo het beleggingsresultaat licht.

Aandelenportefeuille naar regio (jaaruultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Europa ex. UK	576	28,5	29,5	568	31,6	30,0
UK	137	6,8	7,2	123	6,8	6,9
Europa small-caps	72	3,6	4,3	45	2,5	4,1
US large-caps	447	22,2	23,5	488	27,2	25,8
US small-caps	78	3,9	3,8	46	2,6	4,0
Japan	95	4,7	5,6	97	5,4	5,8
Emerging markets	443	22,0	18,7	301	16,8	15,9
Canada	84	4,1	3,0	43	2,4	3,1
Pacific ex. Japan	87	4,3	4,2	84	4,7	4,4
	2.017	100,0	100,0	1.795	100,0	100,0

Vastgoed

De totale vastgoedportefeuille behaalde in 2010 een rendement van 16,0%.

Ultimo 2009 heeft er een herijking van de lange termijn vastgoedstrategie plaatsgevonden. In 2010 zijn de eerste onderdelen hiervan geïmplementeerd. Zo vond er een uitbreiding plaats naar de Nederlandse private portefeuille. Behalve in de kantoren-, de winkel- en de bedrijfsruimtesector heeft het fonds in 2010 geïnvesteerd in de Nederlandse woningensector. Kantoren zijn hierbij nog onderwogen ten opzichte van winkels. In het eerste kwartaal is er een manager geselecteerd voor Aziatische vastgoedaandelen. Naast de positieve verwachtingen voor deze regio, was de onderwaardering van de aandelen ten opzichte van de onderliggende waarde van het vastgoed reden om deze regio te overwegen. Deze overweging hield het fonds de rest van het jaar aan. In de eerste helft van het jaar is er ook geïnvesteerd in Europees privaat vastgoed waar reeds eerder contracten voor waren aangegaan. In december 2010 zijn investeringsverplichtingen aangegaan voor Amerikaans privaat vastgoed. Deze investeringen zullen begin 2011 daadwerkelijk hun beslag krijgen.

Portefeuille vastgoed naar regio (jaarultimo) (bedragen in EUR miljoenen)

	2010			2009		
	EUR	%	BM %	EUR	%	BM %
Europa beursgenoteerd	251	30,3	30,2	149	25,3	25,2
Verenigde Staten						
beursgenoteerd	150	18,0	18,6	179	30,4	30,5
Azië beursgenoteerd	63	7,5	7,0	–	–	–
Totaal beursgenoteerd	463	55,8		328	55,8	
Europa privaat	275	33,2	33,3	181	30,7	30,7
Verenigde Staten privaat	91	11,0	11,0	80	13,6	13,6
Totaal privaat	366	44,2		261	44,3	
	829	100,0	100,0	589	100,0	100,0

Valuta's

De valutaposities in Amerikaanse dollars, Britse ponden, Japanse yens, Zweedse kronen, Canadese en Australische dollars werden voor 100% afgedekt tegen de euro. Daarbij werden posities in de Nieuw-Zeelandse dollar als Australische dollars gezien. De posities in Singapore en Hongkong werden afgedekt met de Amerikaanse dollar.

Rendementsontwikkelingen totale portefeuille

Over 2010 kwam het totaalrendement van het fonds uit op 9,1% (inclusief het negatieve rendement op derivaten t.b.v. risicoafdekking). Het portefeuillerendement was daarmee 0,1% hoger dan het rendement van de benchmark. Een afwijking tussen beide vloeit voort uit over- en onderwegingen gedurende het jaar ten opzichte van de benchmarkportefeuille, beleggingskosten en implementatie-effecten van de portefeuillemutaties.

Bij de beoordeling van de behaalde rendementen wordt een vergelijking gemaakt met de benchmarkportefeuille. Dit is een referentieportefeuille die is toegesneden op de specifieke situatie van het fonds. Bij het bepalen van de strategische verdeling van het fondsvermogen over de beleggingscategorieën en binnen de beleggingscategorieën over regio's en beleggingsstijlen, worden uitdrukkelijk de verplichtingenstructuur en initiële vermogenspositie meegenomen.

De rendementscijfers in de tabel voor de categorieën vastrentende waarden, aandelen en onroerend goed zijn berekend op basis van volledige afdekking van het valutarisico van eerder genoemde valuta's. De onderstaande tabel geeft de gemiddelde verdeling van het vermogen over de beleggingscategorieën en de rendementsontwikkelingen van

het fonds weer. Verder worden de verdeling en rendementsontwikkeling van de betreffende benchmark gegeven.

In de tabel staat PF voor het fonds en BM voor benchmark.

Totaalrendement in %

	2010				2009			
	Gewicht		Rendement		Gewicht		Rendement	
	PF	BM	PF	BM	PF	BM	PF	BM
Vastrentende waarden	52,7	54,3	9,1	8,0	58,3	57,8	8,9	9,1
Aandelen	32,6	31,0	11,9	12,5	26,6	27,6	31,6	33,1
Vastgoed	12,6	12,6	16,0	16,4	10,4	10,9	2,9	6,3
Aandelenderivaten (APO)	1,9	1,9	- 1,1	- 1,1	4,7	4,7	- 2,8	- 2,8
Banktegoeden	0,1	0,0	- 0,2	0,0	1,2	0,4	- 0,2	0,0
Overig	0,2	0,2	- 0,2	0,0	- 1,2	- 1,4	0,1	- 0,3
	100,0	100,0	9,1	9,0	100,0	100,0	10,5	11,6

Verantwoord beleggen

Verantwoord beleggen betreft het niet-financieel getinte eisen stellen aan beleggingsobjecten. Het gaat daarbij om zaken als ecologie, milieu, duurzaamheid en ethiek. De visie van het bestuur is dat het beleggingsbeleid in eerste instantie is gericht op het behalen van een zo goed mogelijk rendement tegen een zo laag mogelijk risico. Uiteraard wil het fonds daar op een verantwoorde en duurzame manier mee omgaan. Het bepalen wat nu specifiek wel of niet aanvaardbare activiteiten zijn, acht het bestuur echter allereerst de verantwoordelijkheid van de overheid. Deze beschikt daartoe immers over een democratische legitimatie. Wat betreft de beleggingen van het fonds is de basis dat alleen wordt belegd in activiteiten die niet bij wet of bij internationale verdragen zijn verboden. Schending van mensenrechten en misbruik van kinderarbeid behoren tot de activiteiten waarvan het fonds afstand neemt. Het bestuur onderschrijft daarbij de principes van de Verenigde Naties over verantwoord beleggen. Het bestuur heeft de externe vermogensbeheerders geïnformeerd over de standpunten van het fonds en hen gevraagd te rapporteren over hoe zij invulling kunnen geven aan de doelstellingen van het fonds.

Corporate Governance

Het fonds onderschrijft de wenselijkheid van een goede governance van ondernemingen en wil actief bijdragen aan de bevordering en de verdere ontwikkeling van de corporate governance. Het bestuur geeft hieraan concrete invulling door te participeren in de Stichting Eumedion. Eumedion behartigt op beleidsmatig niveau de belangen van de bij haar aangesloten pensioenfondsen en andere institutionele beleggers op het terrein van corporate governance. Voor de uitvoering van het corporate governancebeleid neemt

het fonds sinds 2005 deel in de Stichting Het Governance Platform. Dit platform richt zich op het voeren van een actieve dialoog met beursgenoteerde ondernemingen. Daarnaast maakt het fonds gebruik van het beleid en de kanalen van de externe vermogensbeheerders. Het fonds neemt zelf niet deel aan aandeelhoudersvergaderingen. Dit houdt verband met de wijze waarop het vermogensbeheer is georganiseerd. De externe vermogensbeheerders hebben mandaat om in het belang van het fonds op te treden.

Verwachtingen 2011

In 2010 heeft het wereldwijde conjuncturele herstel van de zeer zware crisis uit de eraan voorafgaande jaren zich voortgezet. De opnieuw ongekend omvangrijke overheidsinspanningen op het monetaire en financiële beleid, droegen aan het herstel bij. Het bestuur verwacht dat de autoriteiten hun huidige beleidslijn ongewijzigd laten en dat het economisch herstel in 2011 zal doorgaan in een ruwweg vergelijkbaar tempo als in 2010. Met andere woorden een gematigd herstel gezien de diepe terugval in de financiële crisis. Een herstel dat onvoldoende sterk is om enerzijds de werkloosheid in de Westerse wereld beduidend te verminderen, maar anderzijds ook onvoldoende is om de inflatie daar flink aan te wakkeren.

Ondanks een aanhoudend soepel monetair beleid en de omvangrijke stimuleringspakketten van overheden blijft de inflatie zeer gematigd omdat het balansherstel bij banken en particulieren nog een lange weg te gaan heeft, na de excessen die in het achter ons liggende decennium zijn opgebouwd. Voeg daarbij een veelal nog forse overcapaciteit bij bedrijven, een hoge werkloosheid, en de nog aanhoudende malaise op een aantal onroerendgoedmarkten, en er is vooralsnog weinig reden te vrezen voor fors hogere inflatie. Vooralsnog is de belangrijkste zorg op dit vlak de oplopende grondstoffenprijzen.

De groei van de wereldeconomie zal in 2011 opnieuw gedragen gaan worden door de ontwikkelingslanden, en dan in het bijzonder de landen in Azië. In snel tempo blijven zij marktaandeel winnen op de Westerse wereld, en ook in 2011 zal de groei daar naar verwachting opnieuw fors hoger uitkomen dan in de Westerse wereld. Veel van deze landen hebben immers geen last van de schuldenproblemen die de Westerse wereld in de ban houden. Integendeel: relatief lage schulden, een hoge spaarquote, een jonge, steeds beter opgeleide bevolking en een groeiende middenklasse, lage loonkosten en omvangrijke valutareserves geven hen een fundamenteel veel beter uitgangspunt voor economische groei.

Gegeven de hiervoor geschetste economische verwachtingen moet voor de staatsobligaties op een zeer gematigd rendement worden gerekend. Hetzelfde geldt voor de wereldwijde indexleningen. Beleggingen in bedrijfsobligaties en schuldpapier van de opkomende markten zullen naar verwachting licht beter renderen, omdat de 'fundamentals' voor zowel het bedrijfsleven als voor de opkomende markten er goed uitzien. De huidige economische omgeving, gekenmerkt door monetaire verruiming en dus lage rentes blijft gunstig voor aandelen: de vooruitzichten voor aandelen zijn dan ook gematigd positief. Pas als de rentes verder omhoog gaan kan er een moment komen dat aandelen weer een pas op de plaats moeten maken.

HET FINANCIËLE BELEID

Premiebeleid

Voor de financiering van de pensioenen wordt een doorsneepremie geheven die is afgeleid van een actuariële premie (rekenrente 2%). De doorsneepremie voor boekjaar 2010 bedroeg 45,7%. De premie wordt geheven over twaalfmaal het vaste maand-salaris van de deelnemer. In de doorsneepremie zijn opslagen opgenomen voor de onderdelen invaliditeitsrisico, administratiekosten, excassokosten en termijnopslag (het totaal van deze opslagen bedraagt 3,7%).

Tekortenbeleid

In het geval van een tekort ontvangt het fonds zodanige herstellpremies dat er bij een dekkingstekort binnen een periode van één jaar en bij een reservetekort binnen een periode van tien jaar weer een voldoende solvabiliteitspositie aanwezig is. Dit voldoet aan de maatstaven zoals gedefinieerd in de Pensioenwet.

Overschottenbeleid

Premiekorting wordt verleend als het pensioenvermogen van het fonds, onder aftrek van de extra reserve, hoger is dan het pensioenvermogen behorend bij het maximum van:

- de FTK-dekkingsgraad (vereist vermogen);
- een 100% reële dekkingsgraad; dan wel
- een 100% dekkingsgraad waarbij de waarde van de pensioenverplichtingen wordt vastgesteld op basis van een 1% vaste rekenrente.

Van het aldus gedefinieerde overschot wordt 1/10e deel aangewend voor premiekorting. In het daaropvolgende jaar beoordeelt het fonds opnieuw aan de hand van de balans-situatie of premiekorting mogelijk is.

Indexeringsbeleid

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk indexeringsbeleid. De aanpassing of indexering is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Als leidraad voor de financiële positie wordt de nominale dekkingsgraad gehanteerd. Het bestuur beslist jaarlijks over de indexatie. Is het fondsvermogen lager dan het minimaal vereist vermogen, dan wordt niet geïndexeerd. De indexatie mag niet op een zodanig niveau worden vastgesteld, dat het fondsvermogen als gevolg van de indexatie onder het minimaal vereist vermogen zou zakken. In dat geval wordt de indexatie ten minste zodanig beperkt, dat een daling van het fondsvermogen onder het minimaal vereist vermogen wordt voorkomen. De dekkingsgraad ultimo 2010 bedroeg 134,8%. Het bestuur besloot naar aanleiding hiervan tot een volledige indexering van de pensioenaanspraken.

Inhaalindexering

Daarnaast kent het fonds een inhaalindexeringsbeleid. Inhaalindexering wordt verleend wanneer het fondsvermogen boven het minimaal vereist eigen vermogen ligt. Het fonds heeft per balansdatum geen indexeringsachterstanden.

Feitelijke en kostendekkende premie

De kostendekkende premie volgens artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet bedraagt EUR 110,4 miljoen. Een uitsplitsing van de kostendekkende premie wordt hieronder weergegeven.

Premie (bedragen in EUR miljoenen)

	Kostendekkend
Pensioenopbouw	86,8
Risicopremies overlijden en invaliditeit	6,0
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten (inclusief excassokosten)	2,1
Solvabiliteitsopslag	15,5
Totaal	110,4

De feitelijke premie bedroeg EUR 147,4 miljoen. De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van een vaste rekenrente van 2%. Dit zorgt voor verschillen in de kostendekkende en feitelijke premie. Het pensioenfonds verkeerde ultimo 2010 niet in een tekort- of overschotpositie; herstelbetalingen of premiekortingen waren niet van toepassing.

Solvabiliteitstoets

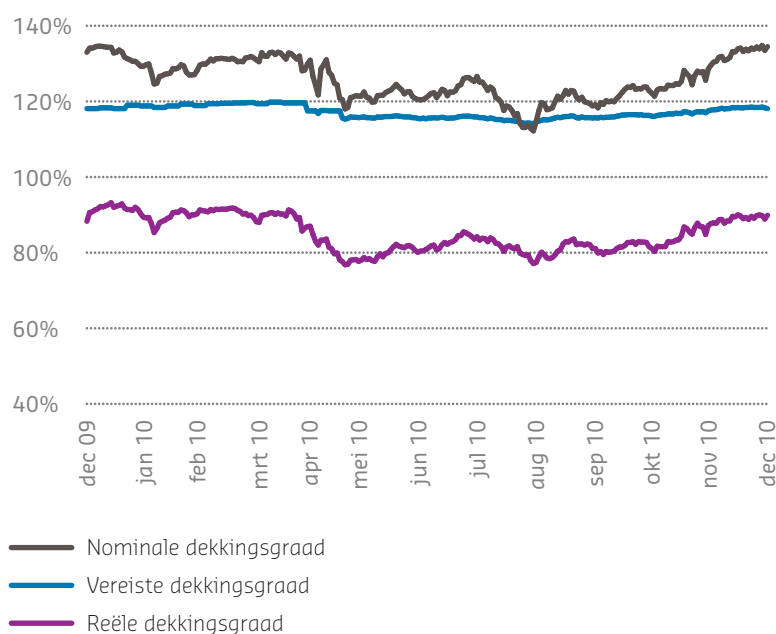
Met het uitvoeren van de solvabiliteitstoets wordt bepaald of het fonds voldoende eigen vermogen heeft om risico's op te kunnen vangen. Als maatstaf geldt dat voldoende vermogen aanwezig moet zijn om de kans op onderdekking binnen één jaar kleiner of gelijk te laten zijn aan 2,5%. Voor het vaststellen van het vereist vermogen maakt het fonds gebruik van de standaardtoets. De vereiste solvabiliteit op basis van deze toets op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille bedroeg ultimo 2010 EUR 816,2 miljoen. Het feitelijke eigen vermogen van het pensioenfonds ultimo 2010 bedroeg EUR 1.552,6 miljoen. Het pensioenfonds verkeerde ultimo 2010 niet in een tekortpositie.

Ontwikkeling dekkingsgraad

De financiële positie is in de loop van 2010 licht verbeterd. Onderstaand het verloop en de analyse van de dekkingsgraad in 2010 naar verschillende oorzaken. Opgemerkt wordt dat bij de vaststelling van de nominale dekkingsgraad rekening wordt gehouden met de maximale onvoorwaardelijke indexering (2,5%) tot de leeftijd van 65 jaar van de tot 1 januari 2007 opgebouwde pensioenaanspraken. Bij de vaststelling van de reële dekkingsgraad wordt de reële rente berekend door de nominale marktrente te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. De geschatte inflatiecomponent, de break-even inflatie, wordt afgeleid door euro inflation linked staatsobligaties, die gekoppeld zijn aan de Europese Harmonised Index of Consumer Prices (excluding tobacco), te vergelijken met een nominale euro staatsobligatie van een vergelijkbare

looptijd. Hierbij wordt zoveel mogelijk gewerkt met obligaties van de hoogst beschikbare kredietwaardigheid. De geschatte inflatiecomponent wordt vervolgens nog verhoogd met een verondersteld verschil tussen loon- en prijsinflatie van 1%.

Verloop dekkingsgraden in 2010 (in %)

	Verloop nominale dekkingsgraad	Verloop reële dekkingsgraad
Beginsituatie 31 december 2009	133,0%	88,3%
Nieuwe aanspraken met premie-inkomsten	0,4%	- 1,2%
Verrichten van pensioenuitkeringen	1,4%	- 0,4%
Toekenning voorwaardelijke toeslagen	1,1%	1,3%
Wijziging rentetermijnstructuur rentedeel (effect op de voorziening pensioenverplichtingen)	- 11,2%	- 8,8%
Wijziging rentetermijnstructuur inflatiedeel	-	6,4%
Genereren van extra rendement door de beleggingen	10,4%	6,9%
Actuariële grondslagen	0,2%	- 1,3%
Overige oorzaken	0,4%	0,3%
Kruiseffecten tussen bovengenoemde oorzaken	- 0,9%	- 1,4%
Eindsituatie 31 december 2010	134,8%	90,1%

Actuariële analyse

Hieronder wordt het saldo van baten en lasten geanalyseerd naar technische winst- en verliesbronnen:

(bedragen in EUR miljoenen)

	2010	2009
Resultaat op beleggingen en verplichtingen	72,7	590,3
Resultaat op premies	50,0	41,6
Resultaat op waardeoverdrachten	0,0	- 0,3
Resultaat op pensioenuitkeringen	0,0	- 0,7
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	2,5	2,6
Wijziging actuariële grondslagen	7,5	- 145,4
Actuariële resultaten	12,6	12,4
Resultaat op indexering	35,3	- 31,9
Totaal	180,6	468,6

Overlevingstafels

Bij de vaststelling van de Voorziening pensioenverplichtingen (VPV) baseert het pensioenfonds zich op veronderstellingen ten aanzien van toekomstige levensverwachting. Als grondslagen hanteert het fonds de levensverwachting volgens de in 2010 gepubliceerde AG-prognosetafels 2010-2060. De AG-prognosetafels zijn gebaseerd op beschikbare sterftecijfers van de gehele bevolking met daarbij een projectie van verwachte bevolkingssterfte naar de toekomst. De sterfte onder de deelnemers aan het pensioenfonds wijkt evenwel af van die onder de gehele bevolking. Vanwege dit verschil past het fonds een correctie toe op de tafels die zijn gebaseerd op de gehele bevolking. Ten opzichte van de vorige leeftijdsonafhankelijke correcties worden nu leeftijdsafhankelijke correctietabellen (voor mannen en vrouwen) gehanteerd, die zijn afgeleid uit ervaringscijfers van het fonds.

Vooruitlopend op de publicatie van de nieuwe AG-prognosetafels had het fonds eind 2009 bij de vaststelling van de VPV al rekening gehouden met prognoses voor de toekomstige levensverwachting van het CBS. De CBS-prognoses lieten al een sterk verbeterde levensverwachting zien ten opzichte van de AG-prognosetafels 2005-2050. Het fonds verhoogde de VPV daarom per einde 2009 met 3,6%.

De overgang op de nieuwe AG-prognosetafels 2010-2060 en op de nieuwe correctietabel betekende per 1 januari 2010 een verlaging van 0,2% van de VPV ten opzichte van 2009.

Oordeel van de certificerend actuaire over de financiële positie

De financiële positie ultimo 2010 van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM wordt beoordeeld als goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot realiseren van de beoogde toeslagen toereikend zijn.

RISICOMANAGEMENT

Het fonds besteedt veel aandacht aan analyse van risico's en de beheersing hiervan. Omdat het fonds een deel van de activiteiten uitbestedt aan een uitvoerder, zijn ook de beheersmaatregelen die de uitvoeringsorganisatie treft van belang. Onderstaand treft u een toelichting aan op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede het beleid van het bestuur voor het mitigeren van de risico's. Kwantitatieve informatie over risico's is opgenomen in de risicoparagraaf als onderdeel van de jaarrekening.

De volgende risico's worden onderscheiden:

- financiële risico's;
- uitbestedingsrisico;
- reputatierisico;
- compliancerisico;
- operationele risico's.

Financiële risico's

Om zijn missie te realiseren heeft het fonds risicobeleid ontwikkeld, waarin bewust bepaalde financiële risico's worden genomen. De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) dient als bedrijfsplan, waarin het beleid uiteen is gezet.

De volgende financiële risico's worden onderscheiden:

- mismatchrisico;
- beleggingsrisico's;
- verzekeringstechnische risico's;
- liquiditeitsrisico.

Mismatchrisico

Het fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat de rentegevoeligheid van de beleggingen en de rentegevoeligheid van de verplichtingen niet gelijk zijn (de zogenaamde duration mismatch). Door een belangrijk deel van de vastrentende-waardenportefeuille te beleggen in langlopende indexed linked obligaties en nominale euro staatsobligaties wordt gezorgd voor een reductie van dit mismatchrisico.

Beleggingsrisico's

Beleggingsrisico's zijn risico's binnen de beleggingen van het pensioenfonds. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vastgoed- en aandelenrisico, valutarisico en kredietrisico.

Vastgoed- en aandelenrisico

Vastgoed- en aandelenrisico's zijn de risico's die door de ontwikkeling van marktprijzen of waardewijzigingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat. Alle beleggingen worden namelijk gewaardeerd op marktwaarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Het vastgoed- en aandelenrisico wordt beheerst door het aanbrengen van een goede spreiding binnen de portefeuille (diversificatie). Hiervoor vindt periodiek een risico-rendementsanalyse plaats van de beleggingsportefeuille. Daarnaast wordt door middel van een derivatenconstructie een deel van het neerwaartse risico op aandelen afgedekt. Het beleggingsbeleid wordt uitgebreid beschreven in het jaarlijkse beleggingsplan dat door het bestuur van het fonds wordt vastgesteld.

Valutarisico

Het fonds belegt in buitenlandse waardepapieren, waardoor het fonds gevoelig is voor koersschommelingen van de betreffende valuta ten opzichte van de euro. Om dit risico te beheersen, dekt het fonds alle beleggingen in de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse yen, de Canadese dollar, Zweedse kroon en de Australische dollar af naar de euro. Hierbij wordt een gedeelte van de beleggingen in opkomende markten gezien als beleggingen in dollars. Het resterende valutarisico in de portefeuille van het fonds is zeer beperkt.

Kredietrisico

Het fonds sluit contracten af met tegenpartijen. Het fonds loopt een risico als deze tegenpartijen hun verplichtingen jegens het fonds niet nakomen. Het tegenpartijrisico dat is verbonden aan de inzet van afgeleide financiële instrumenten wordt dagelijks gemonitord en op marktconforme wijze beheerst door het opvragen van onderpand bij bepaalde marktbevingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van verschillende tegenpartijen met een goede reputatie, waardoor dit risico wordt beperkt.

Verzekeringstechnische risico's

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Het fonds berekent de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de AG-prognosetafel 2010-2060 met correcties voor ervaringssterfte. Hierdoor wordt rekening gehouden met toekomstige verbetering van de levensverwachting. Door toepassing van deze prognosetafel is het langlevensrisico voor het fonds sterk gereduceerd.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Deze verplichtingen betreffen voornamelijk de pensioenuitkeringen, maar ook ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot contractuele verplichting tot bijstorting. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en

bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels.

Uitbestedingsrisico

Het fonds besteedt de pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en het vermogensbeheer uit aan Blue Sky Group. Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Om dit risico te beheersen, heeft het fonds conform de Pensioenwet beleid vastgesteld over de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding van bedrijfsprocessen. Voor het fonds bestaat het uitbestedingsrisico vooral uit het risico dat Blue Sky Group niet handelt volgens het verstrekte mandaat. Om dit risico te beheersen zijn duidelijke voorwaarden contractueel vastgelegd en uitgewerkt in een service level agreement (SLA). De uitvoeringsorganisatie legt periodiek verantwoording af over de beheersing van de processen en overlegt hierbij een SAS70 Type II-rapportage voor de gehele dienstverlening. Hierin zijn beheersdoelstellingen en beheersmaatregelen beschreven voor alle processen die de uitvoeringsorganisatie voor het fonds uitvoert.

Het fonds implementeerde daarnaast onder andere de volgende beheersmaatregelen:

- het fonds voert periodiek een risico-inventarisatie uit;
- het fonds beoordeelt periodiek de uitvoering van de serviceafspraken;
- het fonds neemt kennis van de SAS70-rapportage van Blue Sky Group en beoordeelt de toereikendheid van de beheersdoelstellingen en de opzet en werking van de getroffen beheersmaatregelen;
- het fonds participeerde in 2010 met twee andere fondsen in een Audit Committee. Dit committee beoordeelt de opzet en werking van de beheersmaatregelen van zowel de participerende pensioenfondsen als de uitvoeringsorganisatie. Daarnaast voert de commissie onderzoek uit en ontwikkelt zij beleid op het terrein van interne beheersing;
- het fonds heeft met twee andere fondsen een beleggingsadviescommissie met externe deskundigen ingesteld. De beleggingsadviescommissie is onafhankelijk van de uitvoeringsorganisatie. Deze commissie adviseert de betreffende fondsen over het beleggingsbeleid.

Ten slotte is het fonds medeaandeelhouder van de uitvoeringsorganisatie. Buiten de hierdoor bestaande 'alignment of interests', heeft het fonds in bijzondere gevallen de mogelijkheid tot direct ingrijpen.

Reputatierisico

Onder reputatierisico wordt het risico verstaan dat het fonds door het handelen reputatieschade lijdt bij belanghebbenden. Dit risico wordt beheerst door het continu bewaken en eventueel bijstellen van het beleid en transparantie bij het doen van uitingen naar belanghebbenden. Daarnaast heeft het fonds een integriteitbeleid vastgesteld. Hierin geeft het fonds zijn visie op integriteit, onderscheidt het diverse situaties waarin integriteit een rol speelt en welke standpunten het fonds hierbij inneemt. Ten slotte legt het beleid de maatregelen vast om te voorkomen dat de reputatie van het fonds wordt geschaad.

Compliancerisico

Het compliancerisico omvat het risico dat niet of niet tijdig de consequenties van (veranderende) wet- en regelgeving worden onderkend, waardoor wet- en regelgeving op onderdelen wordt overtreden. Daarnaast omvat het ook het risico dat interne regelgeving, zoals de gedragscode en beleggingsrichtlijnen, niet wordt nageleefd. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van de afspraken in de SLA met de uitvoeringsorganisatie over de inrichting en naleving van compliance aldaar. Daarnaast heeft het fonds een eigen compliance officer aangesteld, die toeziet op de naleving van de gedragscode door het bestuur van het fonds.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt gemitigeerd door de hiervoor besproken SAS70 Type II-rapportage die het fonds van de uitvoerder ontvangt.

VERANTWOORDINGSORGAAN

Oordeel van het verantwoordingsorgaan

Overeenkomstig de principes van goed pensioenfonds bestuur heeft het fonds een verantwoordingsorgaan ingericht, bestaande uit afvaardiging namens de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever.

Het verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Ter voorbereiding op het geven van dit oordeel is het verantwoordingsorgaan in 2010 driemaal bijeen geweest. Bij deze vergaderingen zijn onder andere de beleggingsperformances en de ontwikkeling van de dekkingsgraad besproken.

Voor de oordeelvorming heeft het verantwoordingsorgaan gebruik gemaakt van diverse rapportages en documenten die het bestuur aan het verantwoordingsorgaan ter beschikking heeft gesteld. Ook heeft zij kennis genomen van het accountants- en actuariel rapport over 2010. Daarnaast heeft het bestuur in twee gezamenlijke vergaderingen een nadere toelichting gegeven op het door bestuur gevoerde financiële beleid, het beleggingsbeleid, de organisatie en de governance van het fonds, de interne beheersing en het toezicht. Hierbij zijn beleidskeuzes en toekomstverwachtingen besproken.

Naar aanleiding van de crisis heeft het bestuur opdracht gegeven tot een ALM-studie. In deze studie wordt uitgebreid stilgestaan bij de mogelijke risico's en de risicobeheersing van het fonds. Daarnaast heeft het bestuur een vaste ALM-commissie ingericht. Deze commissie komt ten minste tweemaal per jaar bijeen, hiermee heeft de ALM-studie een meer doorlopend karakter gekregen. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur hiermee een goede basis heeft gelegd voor het beleggingsbeleid voor de komende jaren. Het verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van de rapportage van de bevindingen van de visitatiecommissie. Een van de aanbevelingen van de visitatiecommissie was het opstellen van 'Terms of references' voor de diverse commissies. Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat het bestuur hier voldoende gehoor aan heeft gegeven.

Naar aanleiding van diverse publicaties van het bestuur en het themaonderzoek van DNB inzake integraal risicomanagement, waarvoor ook het verantwoordingsorgaan is geïnterviewd, is geconstateerd dat het bestuur de mogelijke risico's voor het fonds scherp in het vizier heeft en regelmatig evalueert, maar dat het systematisch vastleggen van deze processen nog een punt van aandacht is. Uit de toelichting van het bestuur hierop is gebleken dat het bestuur inmiddels gestart is met het rapporteren van integraal risicomanagement.

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat, op basis van de schriftelijke en mondelinge informatie, het bestuur voor 2010 de gemaakte beleidskeuzes voldoende overwogen heeft, het bestuur alle maatregelen getroffen heeft om het fondsvermogen zorgvuldig te beheren en in de besluitvorming voldoende stil heeft gestaan bij een evenwichtige belangen afweging.

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft in zijn vergadering van 19 mei 2011 kennisgenomen van het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Het verslag van werkzaamheden en het oordeel geven geen aanleiding tot opmerkingen. Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor zijn werkzaamheden.

JAARREKENING

Stichting Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM

In de tweede helft van het jaar verbeterde met name de situatie op de aandelenmarkten. Eind 2010 was het vermogen weer ruim boven het niveau van voor de financiële crisis.

BALANS PER 31 DECEMBER (na resultaatbestemming)

(bedragen in EUR miljoenen)

Activa	2010	2009
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoed ¹	828,8	589,2
• Aandelen ²	2.017,2	1.794,6
• Vastrentende waarden ³	3.070,9	3.031,0
• Derivaten ⁴	174,2	142,4
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	6.091,1	5.557,2
Deelnemingen ⁵	3,4	3,2
Vorderingen en overlopende activa ⁶	0,9	2,0
Liquide middelen ⁷	0,5	0,3
Totaal activa	6.095,9	5.562,7

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves ⁸		
• Bestemmingsreserves	408,7	399,5
• Overige reserves	1.143,9	972,5
Totaal stichtingskapitaal en reserves	1.552,6	1.372,0
Technische voorzieningen		
• Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds ⁹	4.460,6	4.160,9
Derivaten ⁴	76,8	23,9
Schulden en overlopende passiva ¹⁰	5,9	5,9
Totaal passiva	6.095,9	5.562,7

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 66 tot en met 85.

REKENING VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen in EUR miljoenen)

Baten en lasten pensioenactiviteiten	2010	2009
Premies ¹¹	147,4	146,3
Waardeoverdrachten, per saldo ¹²	0,1	0,4
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
• Pensioenopbouw ¹³	- 93,7	- 101,1
• Indexering ¹⁴	35,3	- 31,9
• Rentetoevoeging ¹⁵	- 53,4	- 103,6
• Wijziging marktrente ¹⁶	- 383,2	166,6
• Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten ¹⁷	175,3	167,0
• Pensioenrechten waardeoverdrachten, per saldo ¹⁸	- 0,1	- 0,7
• Wijziging actuariële grondslagen ¹⁹	7,5	- 145,4
• Actuariële resultaten ²⁰	12,6	12,4
Totaal mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	- 299,7	- 36,7
Pensioenuitkeringen ²¹	- 173,5	- 166,0
Pensioenuitvoeringskosten ²²	- 3,0	- 2,7
Totaal baten en lasten pensioenactiviteiten	- 328,7	- 58,7
Baten en lasten beleggingsactiviteiten		
Directe beleggingsopbrengsten ²³	15,7	18,0
Indirecte beleggingsopbrengsten ²³	493,1	508,6
Kosten van vermogensbeheer ²³	- 2,9	- 2,8
Overige baten en lasten beleggingsactiviteiten ²⁴	3,4	3,5
Totaal baten en lasten beleggingsactiviteiten	509,3	527,3
Resultaat	180,6	468,6

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 86 tot en met 96.

KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen in EUR miljoenen)

Kasstroom uit pensioenactiviteiten	2010	2009
Ontvangen premies	148,7	151,3
Ontvangen waardeoverdrachten	0,1	0,4
Betaalde pensioenuitkeringen	- 173,5	- 165,4
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	- 3,0	- 2,8
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	-	- 0,5
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	- 27,7	- 17,0
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	1.101,4	1.202,8
Verkopen en afwikkeling derivaten	- 252,4	289,4
Directe beleggingsopbrengsten	15,6	18,0
Aankopen beleggingen	- 799,6	- 1.251,9
Aankopen derivaten	- 43,6	- 258,3
Mutatie deposito's en liquiditeiten	6,3	14,7
Betaalde kosten van vermogensbeheer	- 3,2	- 2,4
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	3,4	4,3
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	27,9	16,6
Mutatie liquide middelen	0,2	- 0,4

TOELICHTING ALGEMEEN

Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM, statutair gevestigd te Amstelveen (hierna: het pensioenfonds), is het verstrekken van pensioenuitkeringen aan werknemers en oud-werknemers van KLM die behoren tot de groep vliegers, de groep assistent-pursers, pursers en senior pursers die tot het zogeheten Kerncorps Cabinepersoneel behoren en de groep voormalige boordwerktuigkundigen en radiotelegrafisten.

Pensioenregeling

Ouderdomspensioen

De pensioenregeling is een geïndexeerde middelloonregeling. Het ouderdomspensioen gaat standaard in op 56-jarige leeftijd. De deelnemers kunnen binnen bepaalde grenzen het tijdstip kiezen waarop zij met pensioen gaan en wel op zijn vroegst op de leeftijd van 50 jaar. Het ouderdomspensioen bedraagt onder de huidige regeling per deelnemersjaar voor vliegers 1,95% van de pensioengrondslag en voor pursers die deelnemer zijn van het pensioenfonds 1,82% van de pensioengrondslag.

Vliegers hebben de mogelijkheid om vanaf de leeftijd van 40 jaar gedeeltelijk met pensioen te gaan. Op basis van de regeling verminderde productie kunnen ze uiterlijk op de leeftijd van 60 jaar met pensioen gaan. Leden van het Kerncorps Cabinepersoneel kunnen vanaf de leeftijd van 50 jaar gebruik maken van (deeltijd)pensioen. Hun uiterste pensioenleeftijd is 65 jaar.

Aanvullend pensioen kan het ouderdomspensioen en de daarvan afgeleide pensioenen op een hoger niveau brengen, bijvoorbeeld wanneer de deelnemer op latere leeftijd tot de pensioenregeling is toegetreden. Dit is een vrijwillig onderdeel van de regeling waarvoor de deelnemer een premie of een koopsom betaalt.

Nabestaandenpensioen

Nabestaandenpensioen is bestemd voor de nagelaten partner van een deelnemer. Het pensioen bedraagt in beginsel 70% van het (bereikbare) ouderdomspensioen. Aan de nagelaten partner die jonger is dan 65 jaar wordt tijdelijk een nabestaandenoverbruggingspensioen uitgekeerd.

Wezenpensioen

Wezenpensioen wordt uitgekeerd aan kinderen tot de 18-jarige leeftijd of bij het volgen van een opleiding waarvoor recht op studiefinanciering bestaat tot de 27-jarige leeftijd. Het wezenpensioen bedraagt voor elk gerechtigd kind 20% van het (bereikbare) ouderdomspensioen.

Invaliditeitspensioen

Invaliditeitspensioen gaat in op de dag waarop de loondoorbetaling bij ziekte volgens artikel 629 Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek is geëindigd en wordt uitgekeerd zolang

de arbeidsongeschiktheid duurt. De uitkering loopt uiterlijk door tot de dag waarop de deelnemer ouderdomspensioen ontvangt.

Daarnaast hebben vliegers met een verminderde productie de mogelijkheid hun invaliditeitspensioen te verhogen. De deelnemer betaalt hiervoor een premie.

Indexering

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het loonindexcijfer zoals gepubliceerd door het CBS. Het pensioenfonds financiert de toekomstige verhogingen van de pensioenen uit de reserves. De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Indien de nominale dekkingsgraad zich op een zodanig niveau bevindt dat niet wordt voldaan aan de eisen van de Pensioenwet met betrekking tot het minimaal vereist vermogen wordt in ieder geval geen indexering toegekend. Een eventuele achterstand in de indexering kan in principe worden ingehaald.

Voor de opgebouwde pensioenrechten tot 1 januari 2007 van alle (actieve en gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden tot de leeftijd van 65 jaar geldt een onvoorwaardelijke jaarlijkse indexering van maximaal 2,5%. Indien het loonindexcijfer uitkomt boven 2,5%, geldt voor het meerdere de hiervoor beschreven voorwaardelijkheid van de indexering. De onvoorwaardelijke indexering van het nabestaandenpensioen tot maximaal 2,5% wordt toegepast tot de dag waarop de overleden voormalig deelnemer 65 jaar zou zijn geworden.

Een klein deel van de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten wordt geïndexeerd met het verschil tussen het tienjaars gewogen gemiddelde totaalrendement op de beleggingen en een rekenrente van 4,0%.

Financiering en premie

De premiestelling is gebaseerd op een vaste rekenrente van 2,0%. De premie wordt geheven over twaalfmaal het vaste maandsalaris. De brutopremie inclusief kostenopslagen en opslag voor termijnbetaling bedroeg voor 2010 45,7% (2009: 45,7%) van de premiegrondslag.

Het pensioenfonds kent een overschotten- en tekortenbeleid. De premiekortinggrens wordt vastgesteld op basis van de hoogste van a) de voorziening pensioenverplichtingen op basis van reële marktrente, b) de voorziening pensioenverplichtingen op basis een vaste rekenrente van 1,0% en c) de voorziening pensioenverplichtingen op basis van nominale marktrente vermeerderd met het vereist eigen vermogen. Premiekorting wordt pas toegekend na volledige indexering en eventuele inhaalindexering.

Indien de nominale dekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die op grond van de in de Pensioenwet gestelde solvabiliteitseisen nodig is, wordt door middel van premiebetaling de dekkingsgraad weer op niveau gebracht ruim binnen de daartoe in de Pensioenwet gestelde termijn.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, met gebruikmaking van de vrijstelling inzake de vorming van een reserve herwaardering volgens artikel 146 van de Pensioenwet, en in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen (RJ 610).

De bedragen in de jaarrekening luiden in euro's.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen zijn vooral van invloed op de waardering van de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen.

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn respectievelijk de beleggingen en de pensioenverplichtingen. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Presentatie beleggingen en beleggingsopbrengsten

De beleggingen bestaan voor het grootste deel uit participaties in beleggingsinstellingen, voor het merendeel Blue Sky beleggingsfondsen. De participaties worden in de balans gerubriceerd conform de aard van de onderliggende beleggingen van de beleggingsfondsen. Waardeveranderingen van participaties in beleggingsinstellingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten. Zij bestaan uit de directe en indirecte opbrengsten van de onderliggende beleggingen en de kosten van vermogensbeheer die ten laste van de beleggingsinstelling komen. Door beleggingsinstellingen uitgekeerde dividenden worden gepresenteerd onder directe beleggingsopbrengsten.

Waardering beleggingen

Participaties in beleggingsinstellingen worden gewaardeerd tegen de berekende intrinsieke waarde op balansdatum of de meest recent beschikbare intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt vastgesteld op basis van de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen. De marktwaarde is het bedrag waarvoor een actief of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de intrinsieke waarde van de participaties in de beleggingsfondsen. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen bij de omrekening van activa en verplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder de post waarop de activa en verplichtingen betrekking hebben.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vastgoed

De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde aandelen van vastgoedfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Onderliggende beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde, gebaseerd op de marktwaarde van het onderliggende vastgoed. De marktwaarde van het onderliggende vastgoed is de geschatte waarde bij onderhandse verkoop in verhuurde staat. Directe vastgoedbeleggingen van vastgoedfondsen waarin rechtstreeks wordt geparticipeerd, worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Aandelen

De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde aandelen en converteerbare obligaties van aandelenfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Indien onderliggende aandelen niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming niet representatief is, wordt de marktwaarde getaxeerd. De taxatie is gebaseerd op recente marktinformatie.

Vastrentende waarden

De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde vastrentende waarden van fondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. De marktwaarde van directe vastrentende beleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken op basis van actuele marktrente, rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd van de belegging.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen waardoor een of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn tussen partijen worden overgedragen. Derivaten leiden bij het aangaan van de transactie niet of tot een relatief gering vermogensbeslag. Basisvormen van derivaten zijn swaps, forwards, futures en opties. Het onderliggende primaire financiële instrument kan onder meer een renteproduct, een valutaproduct of een aandelenproduct zijn.

Derivaten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie, als input voor de gehanteerde gangbare waarderingsmodellen, voornamelijk discounted cashflow models en option pricing models.

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de verkrijgingsprijs.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt actuarieel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn. Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige indexering niet in de voorziening is begrepen, maar de op balansdatum toegezegde indexering wel in de voorziening wordt opgenomen. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente per balansdatum volgens de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (DNB).

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten. Daarin is begrepen de toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikten. Bij de bepaling van de voorziening wordt rekening gehouden met de maximale onvoorwaardelijke indexering van de tot 1 januari 2007 opgebouwde pensioenrechten van zowel actieve deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden tot de leeftijd van 65 jaar van 2,5% (ingebouwde inflatiedekking).

De voorziening met betrekking tot invaliditeitspensioen is de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de verplichtingen aan bij het

pensioenfonds aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers, nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Hierbij wordt het effect van de verwachte reactivering van bestaande arbeidsongeschikte deelnemers verondersteld gelijk te zijn aan het effect van de verwachte nieuwe instroom van nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers.

De belangrijkste actuariële grondslagen zijn:

- marktrente rentetermijnstructuur DNB (ongewijzigd);
- levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2010-2060 met leeftijds- en sekseafhankelijke correctiefactoren (2009: levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2005-2050 met een correctiefactor op de sterftekansen van 0,61 voor mannen en 0,74 voor vrouwen);
- partnerfrequentie actieve en gewezen deelnemers 100% (ongewijzigd);
- verschil leeftijd man en vrouw tweeëneenhalf jaar (ongewijzigd);
- pensioenuitvoeringskosten 1,0% van de voorziening (ongewijzigd).

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2010 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde marktrente van 3,4% worden afgeleid (2009: 3,8%).

Primo 2010 is overgegaan op de nieuwe door het Actuarieel Genootschap uitgebrachte generatietafels en zijn de correctiefactoren opnieuw vastgesteld. Vooruitlopend op de nieuwe AG-prognosetafels was de voorziening pensioenverplichtingen in 2009 in verband met de gestegen levensverwachting reeds verhoogd met 3,6%, gebaseerd op een schatting van het effect op de pensioenverplichtingen.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voor het merendeel voort uit de voor de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen gehanteerde waarderingsgrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Premies

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen en extra premies worden verwerkt in de periode waarin aan de voorwaarden volgens de uitvoeringsovereenkomst wordt voldaan.

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot invaliditeitspensioen worden opgenomen in de periode waarin deze ontstaan. De toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Indexering

De toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van indexering wordt in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de indexering.

Wijziging marktrente

Het effect van de verandering van de marktrente op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen wordt ten gunste van de rekening van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Pensioenrechten waardeoverdrachten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt primo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Kosten

Kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

TOELICHTING OP DE BALANS

(bedragen in EUR miljoenen)

Activa	2010	2009
1 Vastgoed		
Beursgenoteerd	462,8	327,8
Niet-beursgenoteerd	366,0	261,4
Totaal	828,8	589,2

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	526,0	330,1
Verenigde Staten	240,3	259,1
Azië	62,5	–
Totaal	828,8	589,2

Blue Sky vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds participeert hebben een deel van de portefeuille uitgeleend. Voor dat deel hebben deze vastgoedfondsen alleen het economisch eigendom. Het aandeel van het pensioenfonds in deze in bruikleen gegeven vastgoedaandelen bedraagt totaal EUR 14,2 miljoen (2009: EUR 105,1 miljoen). Voor het risico van niet-teruglevering zijn voornamelijk staatsobligaties met tenminste een A-rating verkregen tot een bedrag van totaal EUR 15,2 miljoen (2009: ontvangen zekerheden totaal EUR 108,3 miljoen, waarvan ongeveer 80% in een geldmarktfonds herbelegde liquiditeiten). Met ingang van januari 2011 worden alleen AAA-staatsobligaties als onderpand geaccepteerd.

2 Aandelen		
Beursgenoteerd	2.016,6	1.794,0
Niet-beursgenoteerd	0,6	0,6
Totaal	2.017,2	1.794,6

De samenstelling naar regio is als volgt:

	2010	2009
Europa	784,4	736,3
Verenigde Staten	524,8	533,8
Canada	83,7	42,6
Japan	94,8	97,0
Overig Pacific	86,7	83,7
Opkomende markten	442,8	301,2
Totaal	2.017,2	1.794,6

Het pensioenfonds heeft voor EUR 0,3 miljoen (2009: EUR 0,3 miljoen) belegd in aandelen Air France-KLM.

Blue Sky aandelenfondsen waarin het pensioenfonds participeert hebben een deel van de aandelen uitgeleend. Voor dat deel hebben de aandelenfondsen alleen het economisch eigendom. Het aandeel van het pensioenfonds in deze in bruikleen gegeven aandelen bedraagt totaal EUR 55,0 miljoen (2009: EUR 101,9 miljoen). Voor het risico van niet-teruglevering zijn voornamelijk staatsobligaties met tenminste een A-rating verkregen tot een bedrag van totaal EUR 58,1 miljoen (2009: ontvangen zekerheden totaal EUR 105,0 miljoen, waarvan ongeveer 80% in een geldmarktfonds herbelegde liquiditeiten). Vanaf januari 2011 worden alleen staatsobligaties met AAA-rating als onderpand geaccepteerd.

3 Vastrentende waarden

Obligaties beursgenoteerd	3.066,5	3.020,3
Banktegoeden in rekening-courant	4,4	10,7
Totaal	3.070,9	3.031,0

De specificatie naar rentetype is als volgt:

Index linked	1.463,2	1.470,4
Vaste rente	1.603,3	1.549,9
Variabele rente	4,4	10,7
Totaal	3.070,9	3.031,0

De resterende looptijd gebaseerd op de contractuele aflossingsdata is als volgt:

	2010	2009
Korter dan één jaar	10,2	16,7
Vanaf één jaar tot vijf jaar	331,9	330,3
Langer dan vijf jaar	2.728,8	2.684,0
Totaal	3.070,9	3.031,0

De kredietwaardigheid van de portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

AAA rating	2.279,6	2.072,4
AA rating	69,4	176,2
A rating	228,5	255,8
BBB rating	176,4	221,0
Lagere rating dan BBB	313,2	290,2
Geen rating	3,8	15,4
Totaal	3.070,9	3.031,0

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	1.649,7	1.642,5
Verenigde Staten	989,9	1.013,8
Opkomende markten	372,8	315,9
Overig	58,5	58,8
Totaal	3.070,9	3.031,0

Blue Sky obligatiefondsen waarin het pensioenfonds participeert hadden ultimo 2009 een deel van de obligatieportefeuille uitgeleend. Voor dat deel hadden de obligatiefondsen alleen het economisch eigendom. Het aandeel van het pensioenfonds in deze in bruikleen gegeven obligaties bedroeg totaal EUR 881,2 miljoen. Voor het risico van niet teruglevering hadden de obligatiefondsen zekerheden verkregen tot een bedrag van totaal EUR 907,6 miljoen. Hiervan bestond ongeveer 80% uit liquiditeiten, die waren belegd in een geldmarktfonds. Met ingang van december 2010 worden geen obligaties meer uitgeleend.

Een deel van de obligatieportefeuille met een totale marktwaarde van EUR 44,5 miljoen (2009: nihil) is gestort in een gesepareerd depot als zekerheid voor valutaderivaten met een negatieve marktwaarde. Deze obligaties staan niet ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

4 Derivaten

Derivaten met een positieve marktwaarde zijn als een actiefpost in de balans opgenomen en derivaten met een negatieve marktwaarde zijn onder de verplichtingen opgenomen.

	2010	2009
Derivaten activa		
Valutaderivaten	93,7	40,2
Aandelenderivaten	80,5	102,2
Totaal	174,2	142,4

Derivaten passiva		
Valutaderivaten	76,8	23,9
Totaal	76,8	23,9

Het volgende overzicht geeft inzicht in de portefeuille derivaten per balansdatum:

	2010		2009	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Valutaswaps				
Verkocht (notionals)	2.936,1	21,8	1.763,6	23,2
Valutatermijncontracten				
Gekocht (notionals)	55,6	- 1,5	34,0	-
Verkocht (notionals)	175,8	- 3,4	1.063,6	- 6,9
Aandelenindexopties (average price putoptie)				
Gekocht (delta)	1.380,0	80,5	1.380,0	102,2

De derivatencontracten zijn niet-beursgenoteerd.

De valutaswaps en de valutatermijncontracten hebben een looptijd korter dan een jaar.

De looptijden van de gekochte aandelenputopties zijn als volgt:

	2010		2009	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Looptijd tot april 2010	–	–	215,0	2,3
Looptijd tot april 2011	300,0	12,9	300,0	23,2
Looptijd tot april 2012	290,0	6,1	290,0	19,6
Looptijd tot april 2013	290,0	12,0	290,0	26,3
Looptijd tot april 2014	285,0	17,4	285,0	30,8
Looptijd tot april 2015	215,0	32,1	–	–
Totaal	1.380,0	80,5	1380,0	102,2

Voor derivatencontracten met een positieve marktwaarde zijn zekerheden verkregen tot een bedrag van totaal EUR 121,0 miljoen (2009: EUR 114,8 miljoen). Voor derivatencontracten met een negatieve marktwaarde zijn zekerheden gegeven tot een bedrag van totaal EUR 44,5 miljoen (2009: nihil).

5 Deelnemingen

Onder deelnemingen zijn opgenomen het 33,3% belang in Blue Sky Group B.V. en het 100% belang in Eagle Fund Beheer B.V. Beide vennootschappen zijn statutair gevestigd te Amstelveen.

	2010	2009
Blue Sky Group B.V.	2,7	2,5
Eagle Fund Beheer B.V.	0,7	0,7
Totaal	3,4	3,2

De mutaties zijn als volgt:

Balanswaarde begin van het jaar	3,2	2,7
Resultaat	0,5	0,6
Ontvangen dividend	– 0,3	– 0,1
Balanswaarde eind van het jaar	3,4	3,2

6 Vorderingen en overlopende activa

	2010	2009
Werkgever	–	1,3
Dividendbelasting	0,5	0,4
Overige vorderingen en overlopende activa	0,4	0,3
Totaal	0,9	2,0

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

7 Liquide middelen

Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen of direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.

Banktegoeden in rekening-courant	0,5	0,3
Totaal	0,5	0,3

Passiva

8 Stichtingskapitaal en reserves

2010	Wettelijke reserves	Bestemmings-reserves	Overige reserves	Totaal
Stand begin van het jaar	-	399,5	972,5	1.372,0
Resultaat	-	9,2	171,4	180,6
Stand eind van het jaar	-	408,7	1.143,9	1.552,6
.....				
2009				
Stand begin van het jaar	22,2	372,6	508,6	903,4
Wijziging bestemming	- 22,2	-	22,2	-
Resultaat	-	26,9	441,7	468,6
Stand eind van het jaar	-	399,5	972,5	1.372,0
.....				

Het stichtingskapitaal bedraagt (ongewijzigd) EUR 45,38 en is gestort bij oprichting.

De wettelijke reserves betroffen een herwaarderingsreserve op grond van artikel 390 Titel 9, Boek 2 BW. De reserve had betrekking op beleggingen die zijn gewaardeerd tegen marktwaarde en waarvoor geen frequente marktnotering beschikbaar is. De reserve is in 2009 opgeheven, omdat ingevolge artikel 146 van de Pensioenwet genoemd artikel van Boek 2 BW niet (meer) van toepassing is op pensioenfondsen.

De mutaties in de bestemmingsreserves zijn als volgt:

2010	Extra reserve	Reserve invaliditeits- risico	Totaal
Stand begin van het jaar	375,0	24,5	399,5
Resultaat	9,1	0,1	9,2
Stand eind van het jaar	384,1	24,6	408,7

2009

Stand begin van het jaar	349,1	23,5	372,6
Resultaat	25,9	1,0	26,9
Stand eind van het jaar	375,0	24,5	399,5

De extra reserve is bestemd voor financiering van een eventuele verhoging van de pensioenen ter compensatie van maatregelen die zijn bedoeld om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen, waaronder mede wordt verstaan een eventuele verlaging van de AOW. De reserve bedraagt 8,0% (2009: 8,0%) van de voorziening pensioenverplichtingen, berekend op basis van een vaste rekenrente van 2,0%.

De reserve invaliditeitsrisico is bestemd voor de egalisatie van de jaarlijkse lasten als gevolg van arbeidsongeschiktheid (invaliditeitspensioen en premievrije pensioenopbouw arbeidsongeschikten). Jaarlijks wordt een bedrag gelijk aan de risicopremie aan de reserve toegevoegd. De reserve wordt jaarlijks verlaagd met de benodigde toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen. De reserve is gemaximeerd op de hoogste van 7,5% van het totaal van de pensioengrondslagen en driemaal de risicopremie.

De vermogenspositie wordt toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 80 tot en met 85.

9 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2010	2009
Contante waarde nominale pensioenrechten	3.826,6	3.527,9
Ingebouwde inflatiedekking	634,0	633,0
Totaal	4.460,6	4.160,9

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt samengesteld per categorie deelnemers:

	2010	2009
Actieve deelnemers	2.179,2	1.988,8
Arbeidsongeschikte deelnemers	61,2	58,0
Gewezen deelnemers	82,6	91,0
Ingegaan ouderdomspensioen	1.797,4	1.692,8
Ingegaan nabestaandenpensioen en wezenpensioen	320,6	310,3
Ingegaan invaliditeitspensioen	19,6	20,0
Totaal	4.460,6	4.160,9

De voorziening pensioenverplichtingen kan als volgt verder worden gespecificeerd per beroepsgroep:

	Aantal	2010 Bedrag	Aantal	2009 Bedrag
Actieve deelnemers				
Vliegers	2.666	2.131,7	2.718	1.934,3
Pursers	36	47,5	45	54,5
Totaal	2.702	2.179,2	2.763	1.988,8

Arbeidsongeschikte deelnemers

Vliegers	35	75,9	33	66,0
Boordwerktuigkundigen	1	2,2	2	4,4
Pursers	2	2,7	6	7,6
Totaal	38	80,8	41	78,0

Gewezen deelnemers

Vliegers	122	21,4	124	18,8
Boordwerktuigkundigen	50	59,4	60	68,7
Pursers	1	1,8	4	3,5
Totaal	173	82,6	188	91,0

	2010		2009	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Pensioengerechtigden ouderdoms- pensioen en nabestaanden- pensioen				
Vliegers	1.090	1.466,5	1.061	1.371,1
Boordwerktuigkundigen	396	296,1	398	290,6
Pursers	556	339,4	548	322,3
Radiotelegrafisten	131	16,0	148	19,1
Totaal	2.173	2.118,0	2.155	2.003,1

De mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen zijn als volgt:

	2010	2009
Stand begin van het jaar	4.160,9	4.124,2
Pensioenopbouw actieve deelnemers	92,8	100,1
Opslag pensioenuitvoeringskosten	0,9	1,0
Inkomende waardeoverdrachten	0,1	0,7
Rentetoevoeging	53,4	103,6
Wijziging marktrente	383,2	- 166,6
Indexering	31,9	103,9
Vrijval ingebouwde inflatiedekking	- 67,2	- 72,0
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	- 173,5	- 165,3
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	- 1,8	- 1,7
Wijziging actuariële grondslagen	- 7,5	145,4
Actuariële resultaten	- 12,6	- 12,4
Stand eind van het jaar	4.460,6	4.160,9

De voorziening pensioenverplichtingen heeft voor het overgrote deel een langlopend karakter.

10 Schulden en overlopende passiva

	2010	2009
Belastingen en premies sociale verzekeringen	5,3	5,1
Overige schulden en overlopende passiva	0,6	0,8
Totaal	5,9	5,9

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Overige informatie

Beleggingsportefeuille

De totale beleggingsportefeuille bedraagt EUR 6.014,8 miljoen (2009: EUR 5.533,6 miljoen) en is als volgt samengesteld:

Vastgoed	828,8	589,2
Aandelen	2.017,2	1.794,6
Vastrentende waarden	3.070,9	3.031,0
Derivaten activa	174,2	142,4
Derivaten passiva	- 76,8	- 23,9
	6.014,3	5.533,3
Vorderingen	0,6	0,5
Schulden	- 0,1	- 0,2
Totaal	6.014,8	5.533,6

Marktwaaarde beleggingen

De marktwaaarde van de beleggingen wordt vastgesteld op basis van directe markt-noteringen, wordt afgeleid van directe marktnoteringen of wordt benaderd door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken.

Van directe marktnotering is sprake indien beleggingen worden verhandeld op één of meer actieve openbare markten.

Indien de waardering van beleggingen wordt afgeleid van directe marktnoteringen, worden de beleggingen gewaardeerd op basis van een model, waarbij alle inputvariabelen zijn gebaseerd op marktnoteringen. Hiertoe worden ook gerekend participaties in Blue Sky beleggingspools die beleggen in andere niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen (fund of funds) waarvan niet dagelijks de nettovermogenswaarde wordt bepaald.

Indien de marktwaarde van beleggingen wordt vastgesteld door middel van waarderingssmodellen en waarderingstechnieken, worden de inputvariabelen geschat door externe deskundigen in verband met het ontbreken van openbare marktgegevens. Tot deze categorie worden onder meer gerekend directe en indirecte beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen, waarvan de waardering is gebaseerd op taxaties.

De beleggingsportefeuille is als volgt ingedeeld naar de drie onderscheiden categorieën:

2010	Directe markt- notering	Afgeleide markt- notering	Waarderingss- modellen en -technieken	Totaal
Vastgoed	462,8	–	366,0	828,8
Aandelen	1.914,3	102,3	0,6	2.017,2
Vastrentende waarden	2.754,0	316,9	–	3.070,9
Derivaten activa	–	93,7	80,5	174,2
Derivaten passiva	– 5,0	– 71,8	–	– 76,8
Totaal	5.126,1	441,1	447,1	6.014,3

2009				
Vastgoed	327,8	–	261,4	589,2
Aandelen	1.112,2	681,8	0,6	1.794,6
Vastrentende waarden	2.693,6	337,4	–	3.031,0
Derivaten activa	–	40,2	102,2	142,4
Derivaten passiva	– 6,9	– 17,0	–	– 23,9
Totaal	4.126,7	1.042,4	364,2	5.533,3

Mutaties beleggingen

De mutaties in de portefeuilles vastgoed, aandelen en vastrentende waarden zijn als volgt:

2010	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Balanswaarde begin van het jaar	589,2	1.794,6	3.031,0	5.414,8
Aankopen	223,4	302,9	273,3	799,6
Verkopen	- 105,7	- 426,1	- 569,6	- 1.101,4
Waardeveranderingen	121,9	345,8	342,5	810,2
Mutatie deposito's en liquiditeiten			- 6,3	- 6,3
Balanswaarde eind van het jaar	828,8	2.017,2	3.070,9	5.916,9

2009

Balanswaarde begin van het jaar	562,7	1.183,3	3.007,3	4.753,3
Aankopen	54,0	334,7	863,2	1.251,9
Verkopen	- 28,5	- 123,1	- 1.051,2	- 1.202,8
Waardeveranderingen	1,0	399,7	226,4	627,1
Mutatie deposito's en liquiditeiten			- 14,7	- 14,7
Balanswaarde eind van het jaar	589,2	1.794,6	3.031,0	5.414,8

De mutaties in de portefeuille derivaten zijn als volgt:

2010	Valuta-derivaten	Aandelen-derivaten	Totaal
Balanswaarde begin van het jaar	16,3	102,2	118,5
Aankopen	-	43,6	43,6
Verkopen en afwikkeling	252,4	-	252,4
Waardeveranderingen	- 251,8	- 65,3	- 317,1
Balanswaarde eind van het jaar	16,9	80,5	97,4

Derivaten activa	93,7	80,5	174,2
Derivaten passiva	- 76,8	-	- 76,8
Per saldo	16,9	80,5	97,4

2009

Balanswaarde begin van het jaar	- 179,9	448,0	268,1
Aankopen	-	258,3	258,3
Verkopen en afwikkeling	170,7	- 460,1	- 289,4
Waardeveranderingen	25,5	- 144,0	- 118,5
Balanswaarde eind van het jaar	16,3	102,2	118,5

Derivaten activa	40,2	102,2	142,4
Derivaten passiva	- 23,9	-	- 23,9
Per saldo	16,3	102,2	118,5

Voorwaardelijke verplichtingen

Het pensioenfonds vormt met Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM, Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel, Blue Sky Group B.V. en de Blue Sky beleggingsfondsen een fiscale eenheid voor de omzetbelasting en is hoofdelijk aansprakelijk voor de daaruit voortvloeiende belastingverplichtingen.

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden alleen de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkinggraad als solvabiliteitsratio gehanteerd. Door middel van een ALM-studie kan inzicht worden verkregen in de toekomstige ontwikkeling van het solvabiliteitsrisico. In een ALM-studie wordt integraal gekeken naar het financieringsbeleid, het indexeringsbeleid en het strategische beleggingsbeleid.

Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB. Dit scenario geeft een schatting van het neerwaartse risico bij een horizon van één jaar met een betrouwbaarheidsniveau van 97,5%. Dit betekent dat het vereist eigen vermogen zodanig wordt berekend dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat binnen een termijn van één jaar de waarde van de nettoactiva lager is dan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Het surplus van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar, bedraagt EUR 736,4 miljoen (2009: EUR 695,2 miljoen):

	2010	2009
Vereiste buffers		
Rentemismatchrisico	403,9	392,4
Vastgoedrisico en aandelenrisico	501,4	363,9
Valutarisico	126,7	98,0
Commodityrisico	-	-
Kredietrisico	54,5	47,8
Verzekeringstechnisch risico	173,5	130,0
Liquiditeitsrisico	-	-
Concentratierisico	-	-
Operationeel risico	-	-
Totaal	1.260,0	1.032,1
Diversificatie van risico's	- 443,8	- 355,3
Totaal vereist eigen vermogen	816,2	676,8
Aanwezig eigen vermogen	1.552,6	1.372,0
Surplus	736,4	695,2

De nominale dekkingsgraad is de verhouding tussen de nettoactiva (totaal beleggingen + overige activa – schulden en overlopende passiva) en de pensioenverplichtingen. Deze dekkingsgraad bedraagt 134,8% (2009: 133,0%). De met het vereist vermogen overeenkomende dekkingsgraad bedraagt 118,3% (2009: 116,1%).

Het minimaal vereist eigen vermogen komt overeen met een nominale dekkingsgraad van 105% en bedraagt EUR 223,0 miljoen (2009: EUR 208,0 miljoen).

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2010	2009
Dekkingsgraad begin van het jaar	133,0%	121,9%
Premies	0,4%	0,5%
Pensioenuitkeringen	1,4%	0,9%
Indexering pensioenrechten	1,1%	- 0,9%
Wijziging marktrente voorziening pensioenverplichtingen	- 11,2%	5,1%
Resultaat beleggingen en verplichtingen	10,4%	9,5%
Wijziging actuariële grondslagen	0,2%	- 4,1%
Overige oorzaken	- 0,5%	0,1%
Dekkingsgraad eind van het jaar	134,8%	133,0%

Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden de pensioenverplichtingen contant gemaakt tegen de reële rente. De reële rente wordt berekend door de nominale marktrente te verminderen met de geschatte looninflatiecomponent. De geschatte inflatiecomponent, de break-even inflatie, wordt bepaald door euro inflation linked staatsobligaties, die gekoppeld zijn aan de Europese Harmonized Inflation Consumer Price (excluding tobacco) inflatie-index, te vergelijken met nominale euro staatsobligaties van vergelijkbare looptijden. De op deze wijze bepaalde break-even inflatie wordt verhoogd met een verondersteld verschil tussen loon- en prijsinflatie van 1,0 procentpunt. Hierbij wordt zoveel mogelijk gewerkt met obligaties van de hoogst beschikbare kredietwaardigheid. Deze benaderingswijze wordt gebruikt, omdat de reële rentetermijnstructuur niet rechtstreeks kan worden gebaseerd op marktinformatie.

De reële dekkingsgraad bedraagt 90,1% (2009: 88,3%) en is gebaseerd op een afgeleide reële marktrente van 0,3% (2009: 0,4%).

De ontwikkeling van de reële dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2010	2009
Dekkingsgraad begin van het jaar	88,3%	95,7%
Premies	- 1,2%	- 1,0%
Pensioenuitkeringen	- 0,4%	- 0,1%
Indexering pensioenrechten	1,3%	0,0%
Wijziging marktrente rentedeel	- 8,8%	6,6%
Wijziging marktrente inflatiedeel	6,4%	- 14,9%
Resultaat beleggingen en verplichtingen	6,9%	7,4%
Wijziging actuariële grondslagen	- 1,3%	- 3,8%
Overige oorzaken	- 1,1%	- 1,6%
Dekkingsgraad eind van het jaar	90,1%	88,3%

Het solvabiliteitsrisico wordt beïnvloed door de volgende financiële risico's: rentemismatchrisico, beleggingsrisico en verzekeringstechnisch risico.

Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vast-rentende waarden (voornamelijk obligaties) en de pensioenverplichtingen. De rentegevoeligheid van de verplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de pensioenverplichtingen, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen en de duration mismatch zijn als volgt:

Vastrentende waarden	10	9
Gewogen ten opzichte van pensioenverplichtingen	7	7
Pensioenverplichtingen	16	15
Mismatch	9	8

Als de marktrente (rentetermijnstructuur) met één procentpunt stijgt, daalt de waarde van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen ongeveer met de modified duration als percentage. Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de pensioenverplichtingen, waardoor de dekkingsgraad verbetert. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de pensioenverplichtingen, waardoor de dekkingsgraad verslechtert. Een daling van de nominale marktrente met één procentpunt resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 12 procentpunten (2009: ongeveer 10 procentpunten). Hierbij is het effect van een renteverandering op de waarde van vastgoed en aandelen buiten beschouwing gelaten.

Hiervoor is ervan uitgegaan dat de marktrente voor alle looptijden in gelijke mate stijgt of daalt. Er kan echter sprake zijn van verschillen in de rentebeweging voor verschillende looptijden. De lange rente kan bijvoorbeeld sterker stijgen of dalen dan de korte rente. Veranderingen in de rentecurve worden niet gemeten aan de hand van de modified duration, maar hebben wel invloed op de rentemismatch.

Beleggingsrisico

Vastgoedrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoed maakt ongeveer 14% (2009: 11%) uit van de totale beleggingen. Een waardedaling van de vastgoedbeleggingen met 10% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met bijna 2 procentpunten (2009: ruim 1 procentpunt).

Aandelenrisico

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 33% (2009: 32%) uit van de totale beleggingsportefeuille. Een waardedaling van de portefeuille met 10% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ruim 4 procentpunten (2009: ruim 4 procentpunten). Dit effect wordt voor ongeveer 50% gecompenseerd door de afdekking van het aandelenrisico door middel van de gekochte aandelenindexopties (average price putoptie).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen luidt omgerekend EUR 3.389,0 miljoen (2009: EUR 2.882,9 miljoen) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

2010	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
Amerikaanse dollar	271,5	816,6	1.114,0	2.202,1	- 2.191,1	11,0
Japanse yen	16,9	94,8	-	111,7	- 111,7	-
Britse pond	51,9	156,2	262,0	470,1	- 472,3	- 2,2
Overige valuta	14,4	321,5	269,2	605,1	- 281,2	323,9
Totaal	354,7	1.389,1	1.645,2	3.389,0	- 3.056,3	332,7

2009

Amerikaanse dollar	259,1	860,2	995,6	2.114,9	- 2.118,6	- 3,7
Japanse yen	-	97,0	-	97,0	- 97,9	- 0,9
Britse pond	31,3	135,2	226,6	393,1	- 393,6	- 0,5
Overige valuta	-	101,2	176,7	277,9	- 183,1	94,8
Totaal	290,4	1.193,6	1.398,9	2.882,9	- 2.793,2	89,7

In de onder aandelen vermelde valutapositie in Amerikaanse dollars zijn begrepen valuta van opkomende landen tot een bedrag van EUR 291,7 miljoen (2009: EUR 301,2 miljoen).

In de onder overige valuta opgenomen bedragen zijn begrepen de valuta van opkomende landen tot een bedrag van EUR 320,2 miljoen (2009: EUR 94,3 miljoen). Deze valutaposities worden overeenkomstig het valutahedgebeleid niet afgedekt.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen. Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastrentende waarden. Ongeveer 74% (2009: 68%) van de totale portefeuille heeft de hoogste rating AAA. In de toelichting op de derivatenposities is informatie over de daarvoor verkregen zekerheden vermeld.

Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Door toepassing van de AG-prognosetafels 2010-2060 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Naast het solvabiliteitsrisico worden als financiële risico's onderscheiden: liquiditeitsrisico en indexeringsrisico.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting.

Indexeringsrisico

De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Het bestuur van het pensioenfonds stelt jaarlijks de indexering vast met inachtneming van de financiële positie van het pensioenfonds. Voor de opgebouwde pensioenrechten tot 1 januari 2007 van alle (actieve en gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden tot de leeftijd van 65 jaar geldt echter een onvoorwaardelijke jaarlijkse indexering van maximaal 2,5%. Indien het loonindexcijfer uitkomt boven dit percentage, is voor het meerdere de indexering voorwaardelijk. Indexeringsrisico is het risico dat de indexeringsambitie niet wordt gerealiseerd als gevolg van tegenvallend rendement op de beleggingen, daling van de marktrente en demografische ontwikkelingen.

TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen in EUR miljoenen)

Baten en lasten pensioenactiviteiten	2010	2009
11 Premies		
Werkgeversdeel	88,0	87,4
Werknemersdeel	59,4	58,9
Totaal	147,4	146,3

De kostendekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt EUR 110,4 miljoen (2009: EUR 120,6 miljoen).

De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

Pensioenopbouw	86,8	92,6
Onvoorwaardelijke toekomstige indexering	–	–
Risicopremies overlijden en invaliditeit	6,0	7,6
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten (inclusief excassokosten)	2,1	2,0
Solvabiliteitsopslag	15,5	18,4
Totaal	110,4	120,6

De feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie, doordat de feitelijke premie is gebaseerd op een vaste rekenrente van 2,0% en de kostendekkende premie wordt berekend op basis van een hogere marktrente bij aanvang van het verslagjaar.

12 Waardeoverdrachten

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

Inkomende waardeoverdrachten	0,1	0,4
Uitgaande waardeoverdrachten	–	–
Totaal	0,1	0,4

13 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende nominale waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen, berekend op basis van de marktrente bij aanvang van het verslagjaar. Hierin is begrepen een opslag voor toekomstige pensioenuitvoeringskosten van 1,0%.

	2010	2009
Pensioenopbouw actieve deelnemers	92,8	100,1
Toekomstige pensioenuitvoeringskosten	0,9	1,0
Totaal	93,7	101,1

14 Indexering

Onder indexering is opgenomen het verschil tussen de toegekende indexering en de vrijval van de ingebouwde inflatiedekking.

Indexering pensioenrechten	31,9	103,9
Vrijval ingebouwde inflatiedekking	- 67,2	- 72,0
Totaal	- 35,3	31,9

De pensioenrechten zijn per 1 januari 2011 verhoogd met 0,7% (1 januari 2010: 2,5%).

15 Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de marktrente per balansdatum op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

Totaal	53,4	103,6
---------------	-------------	--------------

De in het verslagjaar aan de voorziening pensioenverplichtingen toegevoegde rente is gebaseerd op een rekenrente van 1,3% (2009: 2,5%).

16 Wijziging marktrente

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de marktrente.

	2010	2009
Totaal	- 383,2	166,6

In 2010 is de afgeleide marktrente gedaald van 3,8% tot 3,4% en in 2009 gestegen van 3,5% tot 3,8%.

17 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten worden vooraf actueel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

Onttrekking pensioenuitkeringen	173,5	165,3
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	1,8	1,7
Totaal	175,3	167,0

18 Pensioenrechten waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	- 0,1	- 0,7
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	-	-
Totaal	- 0,1	- 0,7

19 Wijziging actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

	2010	2009
Overgang op AG-prognosetafels 2010-2060	- 38,9	-
Wijziging correctiefactoren	46,4	-
Voorlopige schatting effect verbetering levensverwachting	-	- 144,6
Wijziging levensverwachting	7,5	- 144,6
Aanpassing flexibiliseringsfactoren	-	- 0,8
Totaal	7,5	- 145,4

De wijziging actuariële grondslagen in 2010 betreft de overgang op de nieuwe door het Actuarieel Genootschap uitgebrachte generatietafels. Hierop worden correcties toegepast in verband met hogere overlevingskansen van de populatie van het pensioenfonds ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn in 2010 eveneens opnieuw vastgesteld. Vooruitlopend op de nieuwe AG-prognosetafels was de voorziening pensioenverplichtingen in 2009 in verband met de gestegen levensverwachting reeds verhoogd met 3,6%, gebaseerd op een schatting van het effect op de pensioenverplichtingen.

20 Actuariële resultaten

Arbeidsongeschiktheid	3,2	6,1
Sterfte	6,6	7,7
Flexibele keuzemogelijkheden	- 0,1	- 1,4
Overig	2,9	-
Totaal	12,6	12,4

21 Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen	138,7	132,3
Nabestaandenpensioen	31,5	30,4
Wezenpensioen	0,6	0,6
Invalideitpensioen	2,7	2,7
Totaal	173,5	166,0

22 Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de kosten met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling. De kosten van vermogensbeheer zijn hierin niet begrepen.

	2010	2009
Kosten pensioenuitvoering en bestuursondersteuning	2,4	2,5
Overige kosten	0,6	0,2
Totaal	3,0	2,7

Baten en lasten beleggingsactiviteiten

23 Beleggingsopbrengsten

Onder beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende:

- directe beleggingsopbrengsten (rente en door beleggingsfondsen uitgekeerd dividend);
- indirecte beleggingsopbrengsten (waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen);
- kosten van vermogensbeheer (exclusief kosten ten laste van beleggingsfondsen).

2010	Direct	Prijs- verandering	Valuta- verandering	Totaal
Vastgoed	13,4	101,8	20,1	135,3
Aandelen	-	225,8	120,0	345,8
Aandelenderivaten	-	- 65,3	-	- 65,3
Vastrentende waarden	-	304,1	38,4	342,5
Totaal vóór valutaderivaten en kosten	13,4	566,4	178,5	758,3
Valutaderivaten	2,3	-	- 251,8	- 249,5
Totaal vóór kosten	15,7	566,4	- 73,3	508,8
Kosten van vermogensbeheer				- 2,9
Totaal				505,9

2009

Vastgoed	9,9	8,9	- 7,9	10,9
Aandelen	-	393,7	6,0	399,7
Aandelenderivaten	-	- 144,0	-	- 144,0
Vastrentende waarden	0,5	234,3	- 7,9	226,9
Totaal vóór valutaderivaten en kosten	10,4	492,9	- 9,8	493,5
Valutaderivaten	7,6	-	25,5	33,1
Totaal vóór kosten	18,0	492,9	15,7	526,6
Kosten van vermogensbeheer				- 2,8
Totaal				523,8

	2010	2009
24 Overige baten en lasten beleggingsactiviteiten		
Resultaat deelnemingen	0,5	0,6
Opslag termijnbetaling	2,9	2,9
Totaal	3,4	3,5

Actuariële analyse van het resultaat

Het resultaat kan als volgt worden geanalyseerd naar technische winst- en verliesbronnen:

Resultaat op beleggingen en verplichtingen	72,7	590,3
Resultaat op premies	50,0	41,6
Resultaat op waardeoverdrachten	-	- 0,3
Resultaat op pensioenuitkeringen	-	- 0,7
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	2,5	2,6
Wijziging actuariële grondslagen	7,5	- 145,4
Actuariële resultaten	12,6	12,4
Resultaat op indexering	35,3	- 31,9
Totaal	180,6	468,6

Resultaat op beleggingen en verplichtingen

Totaal resultaat beleggingsactiviteiten	509,3	527,3
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	- 53,4	- 103,6
Wijziging marktrente voorziening pensioenverplichtingen	- 383,2	166,6
Totaal	72,7	590,3

Het resultaat op beleggingen en verplichtingen is gelijk aan het resultaat beleggingsactiviteiten verminderd met de technisch benodigde interest. Het rendement op de totale beleggingsportefeuille over 2010 bedraagt 9,1% tegen 10,5% over 2009. De rentetoevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen is in 2010 gebaseerd op een rekenrente van 1,3% (2009: 2,5%). Dit is de éénjaarsmarktrente volgens de rentetermijnstructuur primo verslagjaar. De afgeleide marktrente is in 2010 gedaald van 3,8% tot 3,4% (2009: gestegen van 3,5% tot 3,8%).

	2010	2009
Resultaat op premies		
Premies	147,4	146,3
Beschikbaar voor administratiekosten	- 3,3	- 3,3
Beschikbaar voor excassokosten	- 1,3	- 1,3
Beschikbaar voor pensioenopbouw	142,8	141,7
Pensioenopbouw actieve deelnemers	- 92,8	- 100,1
Totaal	50,0	41,6

De premie bevat een opslag voor buffervorming van EUR 50,0 miljoen (2009: EUR 41,6 miljoen). De voorwaardelijke toekomstige indexering is niet begrepen in de voorziening pensioenverplichtingen en evenmin in de hier opgenomen kosten van pensioenopbouw.

Resultaat op waardeoverdrachten

Inkomende waardeoverdrachten	0,1	0,4
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	- 0,1	- 0,7
Totaal	-	- 0,3

Resultaat op pensioenuitkeringen

Beschikbaar uit voorziening pensioenverplichtingen	173,5	165,3
Werkelijke pensioenuitkeringen	- 173,5	- 166,0
Totaal	-	- 0,7

Resultaat op pensioenuitvoeringskosten

Kostenopslag in premies jaar (administratiekosten en excassokosten)	4,6	4,6
Toevoeging voorziening pensioenverplichtingen (excassokosten)	- 0,9	- 1,0
Beschikbaar uit voorziening pensioenverplichtingen (excassokosten)	1,8	1,7
Totaal beschikbaar voor pensioenuitvoeringskosten	5,5	5,3
Werkelijke pensioenuitvoeringskosten	- 3,0	- 2,7
Totaal	2,5	2,6

	2010	2009
Wijziging actuariële grondslagen		
Overgang op AG-prognosetafels 2010-2060	- 38,9	-
Wijziging correctiefactoren	46,4	-
Voorlopige schatting effect verbetering levensverwachting	-	- 144,6
Wijziging levensverwachting	7,5	- 144,6
Aanpassing flexibiliseringsfactoren	-	- 0,8
Totaal	7,5	- 145,4

De wijziging actuariële grondslagen in 2010 betreft de overgang op de nieuwe door het Actuariel Genootschap uitgebrachte generatietafels. Hierop worden correcties toegepast in verband met hogere overlevingskansen van de populatie van het pensioenfonds ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn in 2010 eveneens opnieuw vastgesteld. Vooruitlopend op de nieuwe AG-prognosetafels was de voorziening pensioenverplichtingen in 2009 op basis van een schatting van het effect van de gestegen levensverwachting reeds verhoogd met 3,6%.

Actuariële resultaten

Arbeidsongeschiktheid	3,2	6,1
Sterfte	6,6	7,7
Flexibele keuzemogelijkheden	- 0,1	- 1,4
Overig	2,9	-
Totaal	12,6	12,4

Per saldo is op arbeidsongeschiktheid een winst geboekt van EUR 3,2 miljoen (2009: winst EUR 6,1 miljoen). De benodigde toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van arbeidsongeschiktheid is EUR 1,4 miljoen (2009: EUR 4,4 miljoen) lager dan de gevraagde premieopslag. Van het resultaat op arbeidsongeschiktheid heeft een bedrag van EUR 1,8 miljoen (2009: EUR 1,7 miljoen) betrekking op ontvangen WAO-integratie.

Op sterfte is een voordelig resultaat geboekt van EUR 6,6 miljoen (2009: voordelig EUR 7,7 miljoen), bestaande uit een winst op het langlevensrisico van EUR 4,9 miljoen (2009: winst EUR 5,8 miljoen) en een winst op het kortlevensrisico van EUR 1,7 miljoen (2009: winst EUR 1,9 miljoen).

Op flexibele keuzemogelijkheden is een verlies geboekt van EUR 0,1 miljoen (2009: verlies EUR 1,4 miljoen). De keuzemogelijkheden betreffen onder meer de mogelijkheid tot wijziging in de verhouding tussen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen en de mogelijkheid tot pensioenvervroeging.

Het overige actuariële resultaat van EUR 2,9 miljoen wordt veroorzaakt door de vrijval van nabestaandenpensioen van gepensioneerdde deelnemers.

	2010	2009
Resultaat op indexering		
Vrijval ingebouwde inflatiedekking	67,2	72,0
Indexering pensioenrechten	- 31,9	- 103,9
Totaal	35,3	- 31,9

De indexering van de pensioenrechten van actieve deelnemers en de indexering van de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten worden gefinancierd uit de reserves van het pensioenfonds. Zij vinden hun oorsprong in het overrendement.

Overige informatie

Verbonden partijen

De aangesloten onderneming KLM N.V. (werkgever), de bestuursleden en de uitvoeringsorganisatie Blue Sky Group B.V. worden aangemerkt als verbonden partijen.

Tussen het pensioenfonds en de werkgever is een uitvoeringsovereenkomst inzake de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling gesloten. Een samenvatting van de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen in de paragraaf Financiering en premie van de algemene toelichting op pagina 59.

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan bestuursleden en heeft ook anderszins geen vorderingen op bestuursleden. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldiging bestuurders hierna.

Het beheer van het pensioenfonds (pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en vermogensbeheer) is ondergebracht bij Blue Sky Group B.V. Het pensioenfonds bezit gezamenlijk met Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM en Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel alle aandelen in Blue Sky Group (elk eenderde deel). De dienstverlening aan de aandeelhouders maakt ongeveer 78% (2009: 83%) uit van de totale omzet van Blue Sky Group. De overeenkomsten van dienstverlening zijn afgesloten op basis van marktconforme tarieven.

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging van de leden van het bestuur (inclusief de voorzitter) bedraagt totaal EUR 92 duizend (2009: EUR 90 duizend).

Honorarium accountant

De accountantskosten zoals bedoeld in artikel 382a Titel 9, Boek 2 BW bedragen (bedragen in duizenden euro's):

	2010	2009
Controle van de jaarrekening	53	29
Adviesopdrachten	9	–
Totaal	62	29

De kostenstijging ten opzichte van 2009 wordt mede veroorzaakt door schattingsverschillen in de accrual voor accountantskosten.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

Toezichthouder

Evenals voorgaande jaren is geen sprake van door DNB genomen corrigerende maatregelen ingevolge artikel 96 Pensioenwet.

Amstelveen, 19 mei 2011

Bestuur

OVERIGE GEGEVENS

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld. Het resultaat wordt jaarlijks geheel ten gunste dan wel ten laste van de reserves gebracht. Overeenkomstig de in de ABTN vastgelegde regeling wordt een deel van het resultaat toegevoegd of onttrokken aan bestemmingsreserves.

ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM te Amstelveen is aan Mercer Certificering B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2010.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM is naar mijn mening goed, daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen toereikend zijn.

Amstelveen, 19 mei 2011

Drs. W. Brugman AAG
verbonden aan Mercer Certificering B.V.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2010 van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM te Amstelveen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2010, de rekening van baten en lasten over 2010 en het kasstroomoverzicht over 2010 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de Stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de Stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel per 31 december 2010 en van het resultaat en de kasstromen over 2010 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

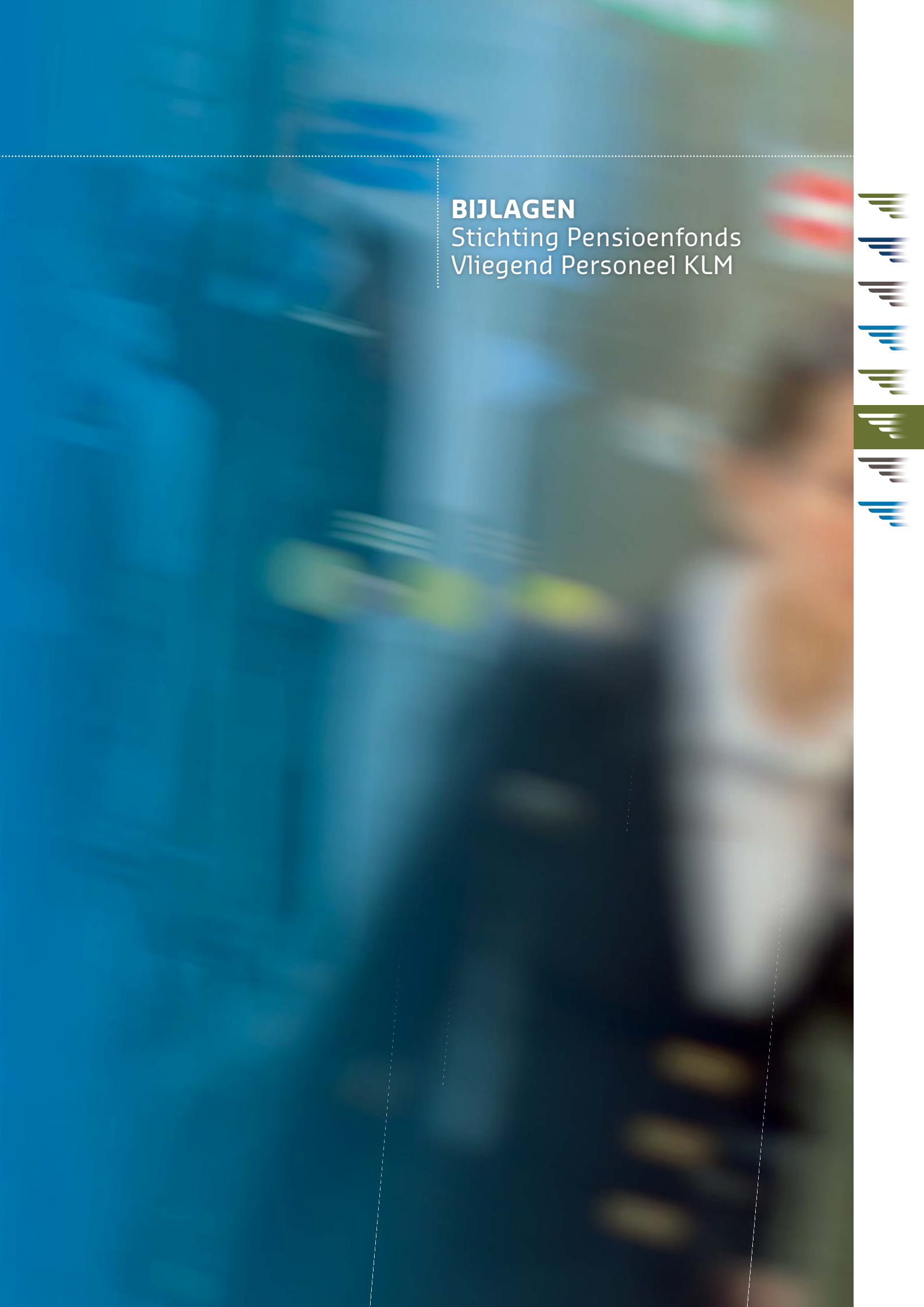
Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 19 mei 2011

KPMG Accountants N.V.

C.J.M. Coremans RA

BIJLAGEN

Stichting Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM

Het is van groot belang dat iedereen zich bewust is van de risico's en onzekerheden die er zijn bij pensioen. Communicatie met deelnemers krijgt dan ook veel aandacht, waarbij we ook altijd vooruitblikken naar toekomstige ontwikkelingen.

DEELNEMERSBESTAND

Personen met aanspraak op nog niet ingegaan pensioen

	Deelnemers	Gewezen deelnemers
Aantal per einde vorig verslagjaar	2.763	188
Bij wegens		
(Her)indiensttreding	-	-
Uitdiensttreding	-	2
Toekennen van een pensioen	-	-
Revalidatie	-	-
Overige oorzaken	-	-
Af wegens		
Invaliditeit	3	-
Overlijden	1	1
Toekennen van een ouderdomspensioen	55	14
Uitdiensttreding	2	-
Beeindiging van een wezenpensioen	-	-
Revalidatie	-	-
Herindiensttreding	-	-
Afkoop/overdracht	-	2
Overige oorzaken	-	-

Aantal per einde boekjaar *	2.702	173
------------------------------------	--------------	------------

* Verdeling naar beroepsgroep

Vliegers op vleugelvliegtuigen	M	2.596	53
	V	116	7
Vliegers op hefschroefvliegtuigen	M	0	5
	V	0	0
Vliegers bij KLM-Cityhopper	M	6	56
	V	0	3
Boordwerktuigkundigen	M	0	58
	V	0	2
Pursers en Assistent-pursers	M	0	0
	V	45	4
Radiotelegrafisten	M	0	0
	V	0	0

2.763	188
--------------	------------

Pensioengerechtigden

Ouderdomspensioen	Nabestaanden- pensioen	Wezenpensioen	Invaliditeits- pensioen	Totaal pensioen- gerechtigden
-------------------	---------------------------	---------------	----------------------------	----------------------------------

1.482	644	29	41	2.196
-------	-----	----	----	-------

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

75	40	5	3	123
----	----	---	---	-----

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	-	-	-	-
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

59	36	-	-	95
----	----	---	---	----

-	-	-	6	6
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	-	6	-	6
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	-	-	-	0
---	---	---	---	---

-	1	-	-	1
---	---	---	---	---

1.498	647	28	38	2.211
-------	-----	----	----	-------

706	1	14	26	747
-----	---	----	----	-----

2	254	11	5	272
---	-----	----	---	-----

25	0	0	0	25
----	---	---	---	----

0	5	0	0	5
---	---	---	---	---

34	0	1	2	37
----	---	---	---	----

0	7	1	0	8
---	---	---	---	---

249	0	0	2	251
-----	---	---	---	-----

0	147	2	0	149
---	-----	---	---	-----

265	2	0	0	267
-----	---	---	---	-----

134	147	0	6	287
-----	-----	---	---	-----

67	0	0	0	67
----	---	---	---	----

0	81	0	0	81
---	----	---	---	----

1.482	644	29	41	2.196
-------	-----	----	----	-------

ONTWIKKELINGEN 2001 – 2010

	2010	2009	2008	2007
Aantal deelnemers	2.702	2.763	2.813	2.670
• Mannen	2.551	2.602	2.640	2.500
• Vrouwen	151	161	173	170
Aantal gewezen deelnemers	173	188	209	220
• Mannen	159	172	194	204
• Vrouwen	14	16	15	16
Aantal pensioengerechtigden	2.211	2.196	2.174	2.146
Ouderdomspensioen	1.498	1.482	1.457	1.437
• Mannen	1.346	1.346	1.333	1.326
• Vrouwen	152	136	124	111
Nabestaandenpensioen	647	644	641	626
Wezenpensioen	28	29	31	38
Invaliditeitspensioen	38	41	45	45
• Mannen	31	30	34	31
• Vrouwen	7	11	11	14
(Bedragen in EUR miljoenen)				
Premies (vóór aftrek premiekorting)	147	146	142	124
Premiekorting	-	-	30	74
Pensioenuitkeringen	174	166	156	148
Voorziening pensioenverplichtingen	4.461	4.161	4.124	3.260
Beleggingen				
Vastgoed	829	589	563	676
Aandelen (inclusief aandelenderivaten)	2.098	1.897	1.631	1.652
Vastrentende waarden	3.071	3.031	3.007	3.123
Overig	17	17	- 178	127
Totaal	6.015	5.534	5.023	5.578
Totaalrendement	9,1%	10,5%	- 9,2%	1,8%
Nominale dekkingsgraad	134,8%	133,0%	121,9%	171,3%
Toegekende indexering*	0,7%	2,5%	3,6%	2,0%

* Toeslagen per 1 januari volgend op verslagjaar.

2006	2005	2004	2003	2002	2001
2.542	2.397	2.360	2.405	2.401	2.318
2.371	2.228	2.177	2.216	2.198	2.107
171	169	183	189	203	211
225	238	243	183	154	148
210	222	228	171	140	137
15	16	15	12	14	11
2.111	2.081	2.034	1.998	1.969	1.949
1.399	1.380	1.343	1.302	1.292	1.304
1.302	1.298	1.280	1.256	1.268	1.287
97	82	63	46	24	17
616	598	581	580	554	536
44	41	43	43	45	38
52	62	67	73	78	71
33	36	40	41	40	38
19	26	27	32	38	33
112	122	120	118	108	101
24	13	-	-	24	44
139	134	126	118	108	98
3.376	3.401	3.183	3.080	2.933	2.628
905	725	612	568	532	598
1.734	1.711	1.409	1.560	1.115	1.166
2.887	2.903	2.498	1.943	2.123	2.040
55	- 132	202	173	85	- 5
5.581	5.207	4.721	4.244	3.855	3.799
8,4%	11,7%	10,6%	11,9%	2,3%	0,4%
1,9%	0,9%	1,3%	2,7%	3,3%	5,3%

BEGRIPPENLIJST

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

Pensioenfondsen moeten op basis van de Pensioenwet (PW) een nota opstellen waarin o.a. wordt ingegaan op:

- interne beheersingssysteem;
- administratieve organisatie en interne controle;
- procedures en criteria voor aansluiting bij het fonds;
- aanspraken van deelnemers;
- risico's;
- financiële opzet.

Actuaris

Adviserend actuaris De adviserend actuaris adviseert over financiële en actuariële zaken die de financiële positie van het fonds beïnvloeden, zoals de hoogte van de premie en het verlenen van indexatie. De adviserend actuaris stelt hiervoor onder andere de pensioenvoorziening vast en bepaalt periodiek of de aanwezige middelen voldoende zijn tegenover de aangegane verplichtingen. Verder heeft de adviserend actuaris een actieve rol bij de inrichting en de uitvoering van de ALM-studie en adviseert de adviserend actuaris bij de vaststelling van het premie- en indexatiebeleid.

Certificerend actuaris De certificerend actuaris toetst jaarlijks de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen, de kostendekkende premie en de financiële situatie van het fonds. Hij geeft hiervoor een actuariële verklaring af en stelt een actuariel rapport op. De taken van de adviserende en certificerend actuaris zijn gescheiden.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is toezichthouder op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland.

AG-prognosetafel

Jaarlijks publiceert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) sterftetafels die zijn gebaseerd op waarnemingen van sterfte in de bevolking. Deze sterftetafels zijn nog niet geschikt voor gebruik door actuarissen: het verloop van de sterfte-kansen is nog te grillig en bepaalde belangrijke wetmatigheden zijn nog niet opgenomen. Om die sterftetafels geschikt te maken voor actuariel gebruik worden ze aangepast door het Actuariel Genootschap. Deze aangepaste tafels krijgen de naam 'AG-tafels'.

Tot 2007 werden tafels gepubliceerd die geen toekomstige sterfte-ontwikkeling bevatten. Met ingang van 2007 wordt de waargenomen ontwikkeling (verbetering) in de sterftekansen als toekomstige sterfte-ontwikkeling in de sterftetafels

meegenomen. Dit zijn de AG-prognosetafels. In 2007 werd de AG-prognosetafel 2005-2050 gepubliceerd. In 2010 is de AG-prognosetafel 2010-2060 gepubliceerd.

ALM (Asset Liability Management)

Het afstemmen van het pensioenvermogen op verplichtingen. Het uitvoeren van een ALM-studie kan een pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij helpen bij het kiezen van de beleggingsmix, de wijze van financieren van de pensioenregeling en/of het financieren van toeslagen. Een ALM-studie kent de volgende aspecten:

- 1) het in kaart brengen van de financiële stromen;
- 2) de simulatie van toekomstige financiële posities;
- 3) de samenhang met de economische omgeving; en
- 4) de vergelijking van beleidsvarianten.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsportefeuille

Het geheel van beleggingen van bijvoorbeeld een particuliere of professionele belegger.

Beleggingsrisico's

Risico's verbonden aan het beleggen; de verwachte rendementen kunnen in werkelijkheid hoger of lager uitvallen ('Rendementen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst').

Benchmark (index)

Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen. Een benchmarkindex is een mandje van -bijvoorbeeld- een aantal aandelen. In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden derhalve veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen. Een bekend voorbeeld van een index die als benchmark wordt gebruikt is de AEX-index.

Continuïteitsanalyse

In het Besluit Financieel Toetsingskader is opgenomen dat pensioenfondsen minimaal eens in de 3 jaar een continuïteitsanalyse uitvoeren.

De continuïteitsanalyse is opgevoerd als middel om inzicht in de financiële risico's op langere termijn te verkrijgen, om keuzes ten aanzien van de feitelijke premie en toeslag te onderbouwen en indien van toepassing om als basis te dienen voor een langetermijnherstelplan.

De continuïteitsanalyse geeft onder andere inzicht in het volgende:

- de bepalende factoren die de financiële positie op de lange termijn beïnvloeden;
- de financiële risico's en de kans op het moeten nemen van noodmaatregelen;
- de inzet en de toereikendheid van de sturingsmiddelen om de financiële situatie bij te sturen;
- de verwachtingen over de toeslagverlening en
- de aannames ten aanzien van de economische parameters en de bestandsontwikkeling.

Dekkingsgraad

De verhouding tussen het aanwezige vermogen en de contante waarde van de op dat moment geldende reglementaire pensioenaanspraken. Het aanwezige vermogen is gelijk aan de waarde van de beleggingen en de liquide middelen, vermeerderd met het saldo van de vorderingen en de schulden.

De nominale dekkingsgraad is de dekkingsgraad zonder rekening te houden met de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie. De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de (voorwaardelijk) toekomstige indexatie wel is meegenomen.

Dekkingstekort

Situatie dat de middelen van het pensioenfonds niet langer toereikend zijn om de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's te dekken.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Orgaan dat toezicht houdt op de financiële soliditeit en stabiliteit van financiële instellingen zoals pensioenfondsen en verzekeraars. Dit wordt ook wel prudentieel toezicht genoemd. Het gedragstoezicht wordt uitgevoerd door de Autoriteit Financiële Markten (zie AFM). Het toezicht op verzekeraars is geregeld in de Wet op het financieel toezicht, terwijl in de Pensioenwet ook het toezicht op pensioenfondsen is geregeld. Tevens zijn bepalingen betreffende het toezicht terug te vinden in de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. De Nederlandsche Bank houdt ook toezicht op

pensioenregelingen die door een werkgever rechtstreeks bij een verzekeraar worden ondergebracht.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijv. een aandeel), een referentieprijs of een index (bijv. de AEX-index). De bekendste vormen van derivaten zijn opties, futures contracten en forward contracten

Duration

Hiermee wordt de koersgevoeligheid van een bepaalde vastrentende waarde voor veranderingen in de rentestand aangegeven. Een (modified) duration van 5 jaar voor vastrentende waarden geeft aan dat bij een stijging (c.q. daling) van de rentestand met 1%-punt, de koers van de vastrentende waarden met 5%-punten daalt (c.q. stijgt).

Eindloonregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van het pensioen afhangt van het laatst verdiende salaris en het aantal deelnemersjaren van de deelnemer. Bij een gemiddelde eindloonregeling tellen bepaalde salarisverhogingen in een voorgeschreven periode voor pensionering niet of niet meer volledig mee voor de berekening van het pensioen.

Emerging markets

Vrij vertaald: opkomende markten. Hiermee worden financiële markten aangeduid van ontwikkelingslanden. Deze markten worden vaak gekarakteriseerd door de snelle maar ook onstabiele economische groei. Een belegging in een emerging market wordt vaak gezien als risicovol vanwege (potentiële) politieke problemen en economische instabiliteit. Het risico, maar ook het verwacht rendement van een dergelijke belegging is daarom hoger dan van een belegging in ontwikkelde landen.

Emerging markets debt (EMD)

Obligaties uitgegeven door bedrijven of overheden in opkomende markten. Het verwachte rendement op en het risico van dergelijke leningen is hoger dan op credits en staatsleningen.

Financieel toetsingskader (FTK)

Benaming van het toezichtregime dat per 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Dit toezichtregime is verankerd in de Pensioenwet. De bepalingen van het financiële toetsingskader zijn opgenomen in het Besluit Financieel Toetsingskader.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen, dat is het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat er recht op een AOW-uitkering van de overheid bestaat. Dit bedrag heet ook wel 'franchise'. De hoogte van de franchise is veelal afgeleid uit de hoogte van AOW-uitkeringen. Het is ook mogelijk om de hoogte van de franchise af te leiden uit het wettelijk minimumloon of te baseren op een (in de cao omschreven) vast bedrag dat jaarlijks wordt geïndexeerd. Op grond van fiscale regels is de franchise in beginsel minimaal 10/7 maal de AOW-uitkering voor een gehuwde waarvan de partner 65 jaar of ouder is, te vermeerderen met de vakantietoeslag. Bij opbouwpercentages voor het ouderdomspensioen die lager zijn dan 2,25% (middelloon) respectievelijk 2% (eindloon) mag – tot een bepaald niveau – een lagere franchise worden gehanteerd.

Gedragscode

Schriftelijk stuk waarin regels en richtlijnen worden gegeven ter voorkoming van belangenconflicten tussen het zakelijk belang en de privé-belangen van betrokkenen en van misbruik van vertrouwelijke informatie. Pensioenfondsen dienen verplicht – rekeninghoudend met het bepaalde in de Pensioenwet en de daarop gebaseerde wetgeving – een gedragscode voor de bestuursleden en overige medewerkers van het fonds op te stellen en deze aan de Nederlandsche Bank te overleggen.

Gewezen deelnemer

In de meest eenvoudige definitie is een gewezen deelnemer een persoon voor wie niet langer gelden worden bijeengebracht in een pensioenfonds. De Pensioenwet geeft de volgende definitie: de werknemer of de gewezen werknemer door wie op grond van een pensioenovereenkomst geen pensioen meer wordt verworven en die bij beëindiging van de deelneming een pensioenaanspraak heeft behouden jegens een pensioenuitvoerder.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van het dekkingstekort of het reservetekort bij een pensioenfonds. Binnen drie maanden na het ontstaan van de situatie van onderdekking dient het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij de Nederlandsche Bank te hebben ingediend. Het herstelplan dient zodanige maatregelen te omvatten, dat de situatie van onderdekking binnen drie jaar geëindigd is. Dit heet kortetermijnherstelplan. Ook in geval van een reservetekort dient een pensioenfonds binnen drie maanden na het ontstaan hiervan een herstelplan bij de Nederlandsche Bank in te dienen, indien de actuariële- en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds niet voorziet in toereikende maatregelen bij een reservetekort. De termijn die in het herstelplan maximaal mag

worden aangehouden voor herstel van het reservetekort bedraagt op grond van het FTK 15 jaar. Dit wordt een lange-termijnherstelplan genoemd.

**Indexering
(toeslagverlening)**

Verhoging van het opgebouwde en ingegane pensioen op basis van de stijging van de lonen of prijzen in de voorafgaande periode. Deze verhoging is meestal voorwaardelijk (afhankelijk van de financiële middelen en besluit van het bestuur hiertoe).

Intern toezicht

Het kritisch beoordelen van het functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen. Het gaat daarbij vooral om het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en -processen, om de checks and balances, om de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en om de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkingsgraad van) het pensioenfonds. De verplichting tot het hebben van een intern toezicht maakt deel uit van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het doel van het intern toezicht is het beter functioneren van het pensioenfonds (bestuur).

Langlevenrisico

Het gegeven dat een verzekerde persoon langer kan leven dan op basis van de gehanteerde sterftekansen wordt verwacht. Dit risico is van belang voor o.a. het ouderdomspensioen.

Middelloonregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van het pensioen is gebaseerd op het aantal deelnemersjaren en het salaris dat de deelnemer gemiddeld tijdens de carrière heeft verdiend.

Nominale rente

Rente zonder rekening te houden met inflatie.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de levenslange financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

**Overbruggings-
pensioen**

In veel pensioenregelingen bestaat de mogelijkheid om vóór de 65e verjaardag met pensioen te gaan. In de periode tussen de desbetreffende pensioenleeftijd en de 65e verjaardag ontvangt de gepensioneerde nog geen AOW-uitkering. Personen die jonger zijn dan 65 jaar betalen bovendien AOW-premie. Het overbruggingspensioen is een tijdelijk ouderdomspensioen dat dient om het inkomensverschil in de periode vóór de 65e verjaardag te overbruggen. Dit kan bestaan uit enerzijds een extra uitkering die de AOW-uitkering vervangt, en anderzijds een (gebruteerde) compensatie voor nog te betalen

premies volksverzekeringen. Met ingang van 1 januari 2005 wordt de opbouw van het overbruggingspensioen niet meer fiscaal begunstigd. Een uitzondering hierop geldt voor werknemers die vóór 1 januari 1950 zijn geboren.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het loon, dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer.
Zie: 'franchise'.

Performance

De performance van (een deel van) het vermogen is het totale rendement op marktwaarde. Deze performance wordt in de regel vergeleken met de performance van de benchmark (index). Door middel van een zogenoemde performance attributie analyse wordt het verschil tussen deze beiden op een kwantitatieve wijze verklaard.

Private equity

Beleggen in private equity betreft het beleggen in aandelen van niet-beursgenoteerde ondernemingen. Een private equity investering varieert van het participeren in jonge bedrijven die nog niet volgroeid zijn om via de beurs te worden verhandeld tot het financieren van de overname van gevestigde bedrijven.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft een beoordeling weer van het kredietrisico van een bepaalde belegging. De rating wordt vastgesteld door gespecialiseerde bureaus die, afhankelijk van de kredietwaardigheid van een onderneming, een AAA, AA, A, BBB etc. geven. Vastrentende waarden kunnen als hoogste rating AAA krijgen. De investeringsgrens wordt vaak gelegd bij een minimale rating van BBB.

Securities lending

Dit betreft het uitlenen van effecten die men in portefeuille heeft. Securities lending is een activiteit die sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw gemeengoed is onder institutionele beleggers. Een belegger die beschikt over een grote veelal 'vaste' voorraad van effecten kan een deel daarvan ter beschikking stellen aan andere marktpartijen, veelal partijen die leveringsverplichtingen zijn aangegaan zonder zelf over voldoende effecten te beschikken. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen alsmede een onderpand, het economisch eigendom gaat echter niet verloren.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Een pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig worden gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders eenzelfde format, zoals opgesteld door de pensioenkoepels, hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast

elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar kunnen optellen en zo een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen. Vanaf 1 januari 2008 is het hanteren van een UPO voor alle pensioenuitvoerders verplicht.

Valutarisico

Koersrisico dat een belegger loopt door te beleggen in (effecten die noteren in) vreemde valuta.

**Vastrentende
waarden**

Verzamelnaam voor beleggingen waarop in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen. Deze beleggingen worden ook wel als risicomijdend aangeduid.

COLOFON

Uitgegeven door Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Coördinatie Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Tekst Blue Sky Group

Fotografie Don Wijns, Amsterdam e.a.

Ontwerp Frissewind_visuele communicatie, Amsterdam

Realisatie C&F Report Amsterdam B.V.

Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Postbus 123 | 1180 AC Amstelveen

T 020 426 62 20 | F 020 426 63 85

E pensioenservice@klmvliegenderfonds.nl

W www.klmvliegenderfonds.nl

JAAR 2010 VERSLAG